

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
Ik oāṅkār sat̤ nām kartā purakh̥ nirbhāo nirvair akāl mūrati ajūnī saibhaṅ gur parsād̥.

The Sikh Bulletin

GURU NANAK MISSION

January-February 2014

ਮਾਘ-ਫੱਗਣ ੫੪੫ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 16 Number 1&2

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA **Fax** (916) 933-5808
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Editorial: Justice delayed is Justice Denied.....1	
Sustainable Development of Environment:	
Evidence from Sikh Religion, Charan Singh.....3	
Life, Death and Soul: Sikh View, Dr Devinder Singh Sekhon, Canada.....6	
The Concept of Selfless Service (<i>Seva</i>) in <i>Gurbani</i> , Sawan Singh.....13	
The Kitchen that Feeds 100,000 Daily, Text and Pictures by Showkat Shafi.....16	
Thatcher colluded with Gandhi on Operation Blue Star.....19	
ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਇਸ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿਚ (ਭਾਗ-੧੧) Dr. Sarbjit Singh, Mumbai.....31	
ਬੋਬੀ ਡੇ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਦਾਖਾ).....35	
On the Drawing Board: Operation Sundown, the Aborted Plan to Abduct Bhindranwale February 1984.....38	

Editor in Chief

Gurpal Singh Khaira
Associate Editor
Hardev Singh Shergill

Production Associates

Amrinder Singh

This issue of the Sikh Bulletin is only in electronic format being sent to those whose email addresses we have. If you or someone you know would like to receive it please provide the email address. You may also pass it along to those on your email list.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:

editor@sikhbulletin.com
Our Website: www.sikhbulletin.com

EDITORIAL

JUSTICE DELAYED IS JUSTICE DENIED

Year 1984 resembled an apocalypse for the Sikh community in India. The apocalyptic events consisted of:

- (1) Indian army's attack (code named, "Blue Star") on Darbar Sahib, the holiest shrine of Sikh religion in Amritsar and 38 other historic Gurudwaras in Punjab and subsequent army occupation of the province like a foreign conquered land.
- (2) Mayhem against the innocent Sikh population in Delhi and other major Indian cities in the Provinces where congress party was in power, following the assassination of prime minister Indra Gandhi, the architect of operation blue Star, by her two Sikh body guards.

Indra Gandhi an intellectually diminutive individual was also a very destructively cunning politician. She frustrated her opponents by making verbal agreements and changing her mind by putting additional demands just before it was to be formalized. She toyed with the Akali party in Punjab using these tactics and forcing them to agitate. What started as simple agitation over disputed territory, (Chandigarh and some adjustments to provincial boundary), other ethnic and regional rights was instigated to erupt into a conflagration that swept through India.

Congress party and its leaders, including Indra Gandhi, seemed to have expected the assassination as inevitable knowing the terrible deed she did by ordering the attack which violated the inviolable place of worship. In case the Prime Minister is assassinated they planned and were prepared to, not only take the revenge but punish an entire innocent minority Sikh religious community. They unleashed terrible violence and destruction in most organized fashion for the crime committed by her own two body guards who happened to be Sikh. The police rather than protecting the innocent victims actually facilitated the congress organized mobs.

No Sikh was spared regardless of his position or status. The Sikh President of the country also feared for his life. This pogrom was allowed to be continued for three days before army was brought in to put an end to it.

It is almost 30 years since this Sikh holocaust yet no one has been punished for their dastardly deeds in a country which boasts to be world's largest democracy. Matter of fact these criminals have been rewarded by electing them to the parliament and appointing them cabinet ministers in successive congress Governments. They have devised clever ways of denying justice by delaying and then trying to sweep it under carpet. They order an inquiry which normally is not time bound and when finally the report is issued no action is taken on its findings and recommendations by citing various reasons as excuses.

However, the issue will not die down because the opposition political parties will revive it every 5 years to use it against congress party at election time. The opposing political parties have also shown no sympathy for delivering justice to the Sikh victims. During brief tenor of Janta party Government under several different prime ministers i.e. V. P. Singh, I. K. Gujral etc. the Sikh victims found no favor. Adding insult to injury was the BJP Government during 1999 - 2004 under prime minister Atal Bihari Vajpai with coalition partner Akali Dal party (Badal).

Sukhbir singh Badal son of Parkash Singh Badal, chief minister of Punjab, and Sukhdev Singh Dhindsa were two Akali Dal ministers in the Bajpai Government. They were in a position to implement the findings of previous inquiries and bring criminal charges against those individuals who were protected by previous congress Governments. Badal and Akalis did not ask for any action on behalf of the Sikh Victims, they started no morchas, no body's effigy was burned, no compensation to the widows and orphans given. **If I sound harsh in my criticism of the Akalis it is only because they are supposed to safeguard Sikh interests and the Sikh public expects more from them.**

At present a new player has entered the arena in Delhi. It is Aam Adami Party (AAP) under the leadership of a social activist Mr. Khejriwal. This novice formed the party only few months ago and won a surprising victory in the Delhi legislative assembly elections to form the

Government. They have proposed to appoint a special investigation team (SIT) with a time bound mandate to get to the bottom of the 1984 pogrom against the Sikhs. **Rather than welcoming this third party initiative to help the long suffering Sikh victims, the Chief Minister of Punjab Parkash Singh Badal is vehemently opposing it. Political considerations are dictating him to sacrifice the greater interest of his own community.** If AAP succeed in helping the long suffering Sikh victims its popularity will scuttle any chance of BJP/Akali winning the Lok Sabha elections to form a government in Delhi.

One can't help but think there is no justice for minorities in India where it is not the rule of law, but the rule of the ruler. Loyalties are to a person and not to any ideology. Honest media and judiciary can be the island of hope. But it is also a far cry. Everything is seen through the prism of short term politics, the next election, nursing vote banks, stalling a rival, garnering money for next pole. Narrow short term politics has trumped economic and strategic decision making. Vested interests are busy fighting to maintain status quo.

In the last issue of the Sikh Bulletin we laid a road map for Sikh diaspora to help develop the rural Punjab at the village level. We can help set up and develop institutions which promote self help to stand on their own feet rather than looking for Government and charitable handouts.

Most important areas which require immediate intervention is education, drinking water, sewerage management, health and general hygiene. It is recommended for NRIs from each village to get together and adopt their village to turn it into a model village. An educated healthy population will be capable of creating industry and youth employment. It will eradicate ignorance and protect from exploitation by dishonest and unethical politician. They then will be capable of changing the political system such as nominating and electing local residents of the constituency rather than accepting the nominees parachuted in by political parties who have no vested interest in developing and helping the area they represent.

Gurpal Singh Khaira
Editor in chief

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ENVIRONMENT: EVIDENCE FROM SIKH RELIGION

Charan Singh¹

In Sikh religion, according to the *Sri Guru Granth Ji* (SGGJ), word-Guru (spiritual teacher) of the Sikhs, God resides in creation. The exact term used in the very first line of SGGJ is *Karta-Purukh* meaning that one God is the resident-creator of the universe. Therefore, Sikhs believe that visible form of God is nature or environment itself, similar to the concept of mind and matter.

Sustainable development of environment in this brief article is considered not only in terms of flora, fauna and basic elements of nature but also the general environment.

General Philosophy of Sikh Religion

*Sarbat da Bhalla*² meaning ‘prosperity and peace for everything in the world’ is a statement that a Sikh utters at least two times a day, on completing the morning and evening prayers.³ This “everything” includes all the living and non-living as well as visible and invisible things in the universe.

Sikh philosophy believes that everything operates under principles set by God and the most basic principle that has regularly been stressed in the SGGJ is - The soul knows that as one sows, so will one reap (SGGJ, p. 1243). Therefore, it is in the interest of everybody that no harm is done to anything in the universe and it is this context that many Sikhs prefer vegetarian diet, as prescribed in community Kitchen or *Guru ka Langar*, served in every *Gurudwara* or a Sikh Temple.

As Sikhs believe that all things are created and inhabited by God, there is no scope for exploiting the

environment or other individuals.⁴ Illustratively, Sikh gurus were particular in raising the status of women in society and prohibited wearing of a veil, or practicing female infanticide and sati, and encouraged widow remarriage and a healthy family life; a male child was not considered a must. Therefore, an attempt was made to change social norms and raise self-esteem of female population that constitutes one-half of the human race. Guru Nanak asks - *So kio mandā akhiay jit jameh rajan or* So why call her bad from whom kings are born? (SGGJ, p. 473)

The general advice for an individual is to plan on a long term basis.⁵ The Guru also guides that the intentions while pursuing any activity should be pious otherwise the noose gets tightened around one's own neck itself.⁶ The emphasis is on developing harmonious relationship with natural surroundings.⁷ This would imply that nature and environment which is important for the survival of human race has to be nurtured.

A major emphasis is on truthful living. To quote - *Sachahu Orai Sabh Ko Upar Sach Aachar* meaning that Truth is higher than everything; but higher still is truthful living (SGGJ, p. 62). Truthful living is interpreted to imply environmentally conscious and responsible living. To attain spiritual bliss, an individual is advised to serve others in the following words - *Vich Dunia Sev Kamaiai Ta Dargeh Baisan Paiai* - Serve in this world, and you shall be given a place of honour in Lord's presence (SGGJ, p.26). At

⁴In every particle of creation, God resides (SGGJ, p.1427).

From one source has all the creation been created, so who can be called noble or inferior (SGGJ, p.1349). The sense of high and low and of caste and colour are illusions (SGGJ, p.1243). All creatures are noble, none are low – one maker has fashioned all of them (SGGJ, p.62).

⁵ *Aagha Koo Thraag Pishaa Faer Na Muhaddarra, Nanak Sijh Eivah Var Bahur Na Hovi Janamadaha* - Look ahead and don't turn backwards. Oh Nanak, be successful this time, not to be born again (SGGJ, p.1096).

⁶ *Nar chahat kachh aor aurai ki aurai bhai. Chitvat rahio thagaur Nanak fasi gal pari* - Man wishes for something, but something different happens. Plotting to deceive others, O Nanak, instead finds noose around own neck (SGGJ, p.1428).

⁷ *Mith Bolada Je Har Sajjan Soami Mora, Honh Sambhal Takhee Ji O Kadhe Na Bole Kodha* - Sweet spoken is my noble-hearted master – never within my recall has Master uttered a harsh word (SGGJ, p. 784).

¹ Charansingh60@gmail.com. The author wishes to thank Chiranjeev Singh, Harpal Singh, Ghara Singh, Gurmeet Singh, Mohinderpal Singh and Sandeep Singh for helpful discussions in finalizing this article.

² The transliteration is that of the author as also the meanings in English. This method has been adopted because of lack of availability of authentic translation of SGGJ in English.

³ These words have to be uttered after every formal prayer – individual or collective.

other places, a similar viewpoint is stressed.⁸ The concept of service to others includes nature and environment too.

Compassion and contentment should be the guiding principle for any follower of *dharma* as mentioned in SGGJ - *Dhaul Dharam daya ka Poot, santokh thaap rakhiya jin soot* meaning that superstructure of religion is son of compassion, and contentment binds everything (p. 4). In general, greed is considered one of the five factors that negatively impact peace of mind.⁹ The Guru cautions that greed for wealth is not a good thing as wealth does not accompany a person after death.¹⁰ An individual is cautioned not even to trust a greedy person and therefore the implication is not to exploit the environment but lead a contented life.¹¹

Sikhism believes that there is need to respect everything in the environment, as SGGJ observes that -

Huṁ hukam hoa meharvan ḡa.

Now, the Merciful Lord has issued a Command

Pai koe na kisai ranjāṇḡa.

Let no one chase after and attack anyone else.

Sabh sukhali vuthiah ih hoa halemi raj jio

Let all abide in peace, under this Benevolent Rule (SGGJ, p.74)

Sikh Religion and Environment

Sikhism believes that God resides in the creation. To quote –

a) *Balihari Kudrat vasia tera anth na jayi lakhiya*

God resides in nature or environment and it is not possible to fathom your end (SGGJ, p. 469)

b) *Apineh ap sajio apineh rachi nao.*

Self (God) created self. Self assumed a Name.

Duyi kudrat sajiay kar asan ditho chao.

⁸ *Sewa Karat Hoay Nihkaami Tis Kao Haut Parapat Suamee* - One who performs selfless service, without thought of reward, shall attain Master (SGGJ, p. 286).

⁹ Others are ego, lust, anger and attachment.

¹⁰ *Papa Bajhahu Hovai Nahi Muia Sath Na Jaaeh* - Does not come without wrong methods and does not accompany on death (SGGJ, p. 417)

¹¹ *Lobhee Ka Vaysaho Na Kejai Jay Ka Par Vasay Ant Kal Tithai Dhuhai Jithai Hath Na Pay* - Do not trust greedy people, if you can avoid doing so. At the very last moment, they will deceive you there, where no one will be able to lend a helping hand (SGGJ, p. 1417).

Second, fashioned the *Kudrat* (creation - nature and environment); seated within *Kudrat*, beholds it with delight.

--

Sache tere khand sache brahmand.

True are Your worlds, True are Your solar Systems.

Sache tere loh sache akar ----

True are Your realms, True is Your creation.

Sachi teri kudrat sache patshah.

True is Your *Kudrat*, True King (SGGJ, p.463)

c) *Paun pani dharti akas ghar mandar har bani.*

Air, water, earth and sky - the Lord has made these home and temple

vich varṭai Nanak ap jhuth kaho kia gani

God is pervading everywhere, O Nanak. Tell me: what can be counted as false? (SGGJ, p. 723)

SGGJ also guides that first came air from God, and then from air comes water.¹² Therefore, these elements directly represent God's presence in the environment. The environment and nature is explained in a very important way in Sikhism. It is observed in the very first hymn of SGGJ that all the basic elements sing the praises of God, like we humans are expected to do. To quote –

Gavahi tuhno paun pani baisantar --- Gavahi khand mandal varbhanda kar kar rakhe dhare

The wind, water and fire sing your praises ... The planets, solar systems and galaxies, created and arranged by Your Hand, sing your praises (SGGJ, p. 6).

Thus, SGGJ mentions that natural resources like water, earth, and air are sacred and therefore, should be respected. SGGJ speaks of water as the father, earth the mother and air the guru. To quote -

a) *Pavan Guroo Paanee Pitaa Maataa Dharat Mahat*
Air is Guru, Water is father, and vast earth is mother (SGGJ, p. 8).

b) *Kudrat paun pani baisantar kudrat dharti khak*
By God's creation wind, water and fire exist; by God's creation earth and dust exist

Sabh teri kudrat tunh kadir karta paka nai pak

¹² *Saachay Tay Pavnaa Bhaia Pavnai Tay Jal Hoy* (SGGJ, p. 19).

Everything is in Your Power, Lord; You are the all-powerful Creator. Your Name is the Holiest of the Holy (SGGJ, p. 464).

c) *Pahila paṇi jio hai jīṭ haria sabḥ koe*

First, there is life in the water, by which everything else is made green (SGGJ, p. 472)

d) *Jal hi te sabḥ upjai bin jal pias na jae.*

From water, everything is produced; without water, thirst is not quenched (SGGJ, p. 1420).

And nature and environment are so intricately woven into *Gurbani* (compositions included in SGGJ) that for followers of *dharma*, *kudrat* is just an extension of God and we living beings are a component therein -

Ih jag sachai ki hai koṭhri sacḥe ka vich vas. ---

This world is the residence of the True Lord; within it is the dwelling of the True Lord

vismaḍ rup vismaḍ rang --

Wonderful are the forms, wonderful are the colors.

vismaḍ nageh firah janṭ ---

Wonderful are the beings who wander around naked.

vismaḍ paun vismaḍ pani

Wonderful is the wind, wonderful is the water.

vismaḍ agni khedah vidani

Wonderful is fire, which works wonders.

vismaḍ dharti vismaḍ khani

Wonderful is the earth, wonderful the sources of creation.

vismaḍ sad lageh parani.

Wonderful are the tastes to which mortals are attached. (SGGJ, p.464)

And again –

Gagan mai thal rav chand dipak bane tarika mandal janak moṭi.

Upon that cosmic platter of the sky, the sun and the moon are the lamps. The stars and their orbs are the studded pearls.

Dhup malanlo pavan chavro kare sagal banrae fulant joṭi.

The fragrance of sandalwood in the air is the temple incense, and the wind is the fan. All the plants of the world are the altar flowers in offering to You, O Luminous Lord.

Kaisi arti hoe. Bhav khandna teri arti.

What a beautiful *Aartee* (lamp-lit worship service) this is! O Destroyer of Fear, this is Your Ceremony of Light (SGGJ, p. 13).

In numerous compositions of SGGJ, examples of nature and its different aspects have been captured to convey simple messages. To illustrate, some excerpts from a composition which is based on months and seasons in North India (SGGJ, p. 1107)¹³ –

a) *Babiha pario bole kokil bania.*

The rainbird cries out, Prio (beloved), and the songbird sings the Lord's *bani* (word).

b) *Barsay amrit dhar boond suhavanī*

The Ambrosial Nectar rains down on us! Its drops are so delightful!

According to SGGJ, human beings have evolved from various stages and traversed the path of plant and animal life, and that human form, an ultimate gift, is a unique opportunity to self-realise.¹⁴ Therefore, the guidance is to identify with flora and fauna and take care of the environment.

¹³ *Chet basant bhala bhavar suhavre* - In the month of Chait, the lovely spring has come, and the bumble bees hum with joy; *vaisakh bhala sakha ves kare* - Baisakhi is so pleasant; the branches blossom with new leaves; *Sawan saras mana ghan varseh rut aee* - In Sawan, be happy, O my mind. The rainy season has come, and the clouds have burst into showers; *Jal thal nir bhare baras rute rang mani* - The lakes and fields are overflowing with water; the rainy season has come - the time to celebrate; *Dah dis sakhi hari hariaval sahj pakai so mitha* - In all ten directions, the branches are green and alive. That which ripens slowly, is sweet.

¹⁴ *Kai janam bhāa kit patanga* - In so many incarnations, you were a worm and an insect; *Kai janam gaj min kuranga* - In so many incarnations, you were an elephant, a fish and a deer; *Kai janam pankhi sarap hoio* - In so many incarnations, you were a bird and a snake; *Kai janam haivar barikh joio* - In so many incarnations, you were yoked as an ox and a horse; *Mil jagdis milan ki baria* - Meet the Lord of the Universe - now is the time to meet; *Chirankal ih deh sanjaria* - After so very long, this human body was fashioned for you; *Kai janam sail gir karia* - In so many incarnations, you were rocks and mountains; *Kai janam garabh hir kharia* - In so many incarnations, you were aborted in the womb; *Kai janam sakhi kar upaia* - In so many incarnations, you developed branches and leaves; *Lakh chaorasih jon bharmāia* - You wandered through 8.4 million incarnations; *Sadhsang bhaio janam parapat* - Through the Saadh Sangat - the Company of the Holy, you obtained this human life; *Kar seva bhaj har har gurmat* - Do *seva* - selfless service; follow the Guru's Teachings, and meditate on the Lord's Name, *Har, Har*.

The Sikh Gurus generally had a tradition of establishing new cities and in planning of those, environmental concerns were given utmost importance. The cities established by the Sikh Gurus are Amritsar,¹⁵ Anandpur Sahib,¹⁶ Goindwal,¹⁷ Kartarpur,¹⁸ Kiratpur,¹⁹ Paonta Sahib,²⁰ and Tarn Taran.²¹ In all these cities, environment concerns like adequate development of water sources and drainage of waste water, gardens and open spaces were accorded special place.

An Evaluation

In evaluating the performance of Sikhs on environmental issues given the benchmark of Gurbani, then we may not achieve high performance. Sikhs, after the times of Gurus, have contributed to degradation of environment as much as any other individual. To illustrate, in our historical Gurudwaras, almost during all major Gurpurabs, fireworks are organised, polluting the environment. Similarly, crackers and fireworks at home on all happy occasions is a regular practice.

Historically, many of our Gurudwaras have been named after trees like Gurudwara Amb Sahib. In recent years, except the name, mango tress and other green coverage has been removed from the site. In Punjab, water table has been depleting rapidly, as also the quality of water, mainly because of excessive utilisation of fertilizers. Similarly, forest cover in Punjab, where majority of Sikhs live, is less compared to other States in India.

On noise pollution, Sikhs also regularly use the loud speakers, as others, without any consideration of the timings, comfort of the elderly, or examination period of our young population.

On status of women, including instances of female infanticide and foeticide, Sikhs, despite the prodding by Gurus, have a dismal record. The performance on indicators like crime against women, Sikhs do not have a graceful record, either.

Conclusion

As the emphasis is on house-holders life and long term view of life, Sikhism encourages active participation in economic and social activities without exploiting others, including natural resources, nature and environment. As many of the above compositions in the text are part of daily prayers, respect for environment is inculcated in the psyche of the individual. For a practicing Sikh, a quote from SGGJ sums up the attitude towards nature and environment - *Sabhay Sajhevaal Sadain Toonh Kisai Na Diseh Bahra Jio* - All are known partners; you are not seen Outside of anyone, O! Lovable (SGGJ, p.97). The whole universe seems a part of one continuity with nothing alien in it. That is the main motivation in conserving and caring for environment, according to Sikhism. However, much desires to be done, on sustainability of environment, by Sikhs, if empirical evidence is examined.

LIFE, DEATH AND SOUL: SIKH VIEW

All of us are glad to know that a large number of scholars have turned their attention to Guru Granth Sahib and are writing articles on important subjects discussed in Guru Granth Sahib. However, the sad thing is that they are in a race against each other to be the first one to give new meanings or new interpretations to some aspects of the holy Gurbani. Quite a few of them are preaching against Punar-Janam (Reincarnation) while some others are claiming that no Sikh Guru had the ability to use supernatural powers. More recently a well-known scholar has published an article in which he has tried his utmost to disprove the existence of soul. **This is a highly irresponsible and dangerous statement.** Before drawing any fresh conclusions, the authors must study Guru Granth Sahib many times to make sure that there are no contradictions with the holy Gurbani.

For the Sikhs, Guru Granth Sahib is the Living Guru, which like God, cannot be FALLIBLE. Guru Granth Sahib's message is the ultimate TRUTH which will never be stale or outdated, and will be applicable eternally. It cannot have contradictions of Principles. Its message is unequivocal and is not subject to different interpretations. If people draw different conclusions,

¹⁵ Foundation stone was laid in 1577 A.D. by the fourth Guru.

¹⁶ Foundation stone was laid in 1665 A.D. by the ninth Guru.

¹⁷ The city was popularized by the third Guru.

¹⁸ Founded by the fifth Guru in 1594 A.D.

¹⁹ Founded by son of the sixth Guru on May 1, 1626 A.,D.

²⁰ Founded by the tenth Guru in 1685 A.D.

²¹ Founded by the Fifth Guru in 1596 A.D.

it is the fault of the people and NOT a flaw in the holy Gurbani. People draw meanings to serve their own interests. They choose a few select shabads (or parts thereof) which can be interpreted in different ways for a variety of reasons as follows:

- Because there are no commas used in the Gurbani, putting commas in wrong places can change the meanings dramatically
- The rules of grammar used in Gurbani are very different from the current rules used in modern languages. If you do not pay proper attention to the rules (inadvertently or purposely) you will be able to draw the meaning of your choice. Also, the letters r and l have been used interchangeably
- Nasal sounds (especially half n's and in some cases n's too) have not been used at all the time in Gurbani which again could result in different meanings. Such uses may have been restricted purposely by Guru Sahiban so that Sikhs should read Gurbani carefully. Likewise, the vowel, "adhak", indicating the double sounds of letters in some words has not been used in Gurbani. The absence of this vowel may also result in different meanings
- Some stories from the Vedas and the Puranas have been quoted in Guru Granth Sahib to glorify God for His kindness and His affection for His devotees whereby He protects them in times of difficulty, and enhances their prestige. Guru Sahiban have not certified the truth or the validity of such stories in their writings; they have simply illuminated the kindness of God. Again, some people may draw incorrect inferences from such quotations to suit their interests.
- Even though the script used in Guru Granth Sahib is Gurmukhi, yet the languages used are many including Punjabi, Hindi, Sanskrit, Marathi, and Persian with some words of Arabic as well. Some holy shabads are written in more than one language. Because of the variety of languages used, there is some chance that people may draw different meanings for a given word. Besides, all languages have some words which have multiple meanings as a result of which different meanings can be drawn if some irresponsible person chooses to do so.

However, there is one fundamental principle which must be adhered to when drawing meanings of any holy Shabad that no basic tenet of the philosophy of Guru Granth is violated or contradicted. This principle is well recognized even in humanities and social sciences all the world over, and is called hermeneutics.

If an individual interpreting Gurbani is already biased and purposely chooses a few select holy shabads or some parts of them which can yield different meanings to suit his interests, he can do so. Some people profess that Gurbani must be explained using scientific principles. Guru Sahiban did not come to this earth to teach us science. Their sole objective was to raise awareness about God among the people and to teach them how to lead a life of righteousness so that they get connected with the Almighty. The only scientific principles that can be applied to correctly interpret Gurbani are the understanding of the language(s) used in Guru Granth Sahib and the rules of the Grammar.

One must also be aware of the popular stories from the old granths which have been used in Guru Granth Sahib to stress some points to glorify God. As far as science is concerned, it only explains (if it may) the laws of nature, and does not create laws. Even after such advancement in some areas, science has not been able to explain how the gravity works which is so closely related to our everyday life. It is still struggling with a satisfactory explanation of the nature of force that binds the nuclides (protons and neutrons) together in the nucleus. Nor has it been able to clearly explain the physiological action of some drugs on the body.

To disprove the existence of soul, some people believe that the brain can function without the soul because interaction of neurons in the brain explains all sort of its functioning; but they do not explain the cause of such interactions. There must be some stimulus to initiate the interaction of the neurons. What is the source of that stimulus? Similarly, most people have some idea of the working of the heart that it is like a pump which causes the blood to circulate throughout the body, but that is not enough. In case of shortage of blood in some part of the body, it is the brain that sends signals to the heart (or stimulates it) to supply more blood to that part. If brain is dead, heart will not function. Brain is also a machine like heart, and needs some stimulus to respond to. When a man is faced

with some problem, it is the man who seeks some solution not the brain. The brain is simply a tool and the man prompts the brain to think of some solution. The problem is presented by the man and not by the brain. If a person wants to run away, he prompts the brain to think of the best way to help him. The point I am trying to make is, it is the man who decides to perform a deed - noble or evil. The brain simply provides the best solution according to its ability which may be high or low.

Even though the brain provides the solution, the final decision rests with the man. Another example is provided by a vehicle and its driver. One may explain the working of the car engine, but it is the driver who decides which way to go. He changes the directions, the speed and the destination. The engine has no destination or motive. A car can be used to haul sick people or in a robbery. So, it is the individual and not the engine that makes the important decisions.

In case of human beings, what is that which makes the final decision? Some people call it “consciousness”; and according to them has nothing to do with soul. They quote parts of some holy Shabads to draw the conclusions of their choice. They also coin their own meanings of some words to suit their choices. For example, some of them use “Jot” to mean energy, which is in total disagreement with the real meaning of the word, which means light or lamp.

There are thousands of holy shabads in Guru Granth Sahib in which the word (jot) has been used, but nowhere it means or implies energy. As far as I remember, the word “energy” has not been used at all in Guru Granth Sahib to imply soul. The word “fire” has been used instead to denote energy, and that too only a few times. **But, for sure, the law of indestructibility of matter (or of energy) has NOT been used anywhere in Guru Granth Sahib.**

Out of thousands of holy shabads that use the word (jot) in them, I will quote only a few. The literal meaning of the word is lamp or light. But in Guru Granth Sahib, the word has been used to denote the source of light or enlightenment (which dispels the darkness of ignorance) which is the Supreme Being or Waheguru, or a part thereof. When it is used as a part of the Supreme Being, it denotes atma or soul. As the reader can see for him/herself that energy as the meaning of

(jot) will not make any sense at all in any of these holy Shabads.

Jot As Light of Waheguru (God)

- **ਧਨਾਸਰੀ ਮ:1 (13)॥** ਗਗਨਮੈ ਥਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕ ਬਣੈ
----- ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥ ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ
ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥ ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ ----

Meaning: The sun and the moon are lamps in the sky-like platter. --- There is only one source of light in the whole universe (including the living beings) and that is the Supreme Being. It is the light from the Supreme Being that is lighting up every object (enlightening the hearts of human beings). The Guru causes the humans to “see” this light in their hearts. -----

- **ਸਲੋਕ ਮ:1 (469)॥** ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ----
ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ
ਰਹਿਆ॥ ਤੂ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲਿਉ ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ
ਸੇ ਪਾਰਿ ਪਇਆ॥

Meaning: Comforts of life make a person (spiritually) sick (indifferent towards God) while discomforts act as a cure (cause him to worship God). ---God’s light is pervading all His creation (the universe) and He is reflected in His creation. You are the real (everlasting) master, oh God! And whoever sings your praise, finds salvation.

- **ਸਤੋ ਅਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ (966)॥**----- ਲਹਣੇ ਦੀ
ਫੇਰਾਈਐ ਨਾਨਕਾ ਦੇਹੀ ਖਟੀਐ॥

ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ॥ -----ਨਾਨਕ
ਈਸਰਿ ਜਗਨਾਥਿ ਉਚਰਦੀ ਵੈਣ ਵਿਰਿਕਿਉਨ॥ਜੋਤਿ ਸਮਾਈ ਜੋਤਿ
ਮਾਹਿ ਆਪੁ ਆਪੈ ਸੇਤੀ ਮਿਕਿਉਨ॥ ਸਿਖਾ ਪੁਤ੍ਰਾ ਘੋਖਿ ਕੈ ਸਭ ਉਮਤਿ
ਵੇਖਹੁ ਜਿ ਕਿਉਨ॥ ਜਾਂ ਸੁਧੇਸੁ ਤਾਂ ਲਹਣਾ ਟਿਕਿਉਨ॥

Meaning: Because of Guru Nanak, and just like Him, the fame of Bhai Lehna, the Second Guru, spread far and wide. The Second Guru had the same enlightened soul and the same style of (preaching and daily routine) as Guru Nanak Himself. It seemed as if Guru Nanak had just changed His body (to become Guru Angad). The Sikhs were amazed to note how Guru Nanak, a manifestation of the Master of the universe - God - had spoken a word of such a high level (discovered a great soul in Guru Angad) after examining and testing all His Sikhs and His sons. As a result, Guru Nanak decided to pass on the torch to enlighten the world to Bhai Lehna. Guru Nanak’s light

(soul) became one with the soul of Bhai Lehna whereby Bhai Lehna became equal to Guru Nanak.

- ਸਲੋਕ ਮ:5 (1099)॥ ਹਭ ਸਮਾਣੀ ਜੋਤਿ ਜਿਉ ਜਲ ਘਟਾਊ
ਚੰਦ੍ਰਮਾ॥ ਪਰਗਟੁ ਬੀਆ ਆਪਿ ਨਾਨਕ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਆ॥

Meaning: God's light is present everywhere (in every heart) just like the image of the moon in a vessel of water. But He appears only in that human heart for which it is a Divine order (according to the deeds of that human being)

- ਸਲੋਕ ਮ:3 (788)॥ ਧਨ ਪਿਰ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ
ਬਹਨਿ ਇਕਠੇ ਹੋਇ॥

ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ ਧਨ ਪਿਰੁ ਕਹੀਐ ਸੋਇ॥

Meaning: A couple cannot be considered husband and wife if they simply spend time together. They are husband and wife only if they have the same soul (share everything including trust) even though they have two different bodies.

- ਬਿਲਾਵਲ ਕਬੀਰ ਜੀ (857)॥ ਸਰੀਰ ਸਰੋਵਰ ਭੀਤਰੇ ਆਛੈ
ਕਮਲ ਅਨੂਪ॥ ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਪਰਖੋਤਮੇ ਜਾ ਕੈ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ॥

Meaning: The supreme light of the Supreme Being who has no physical shape is present in the human heart just like a lotus in a pool of water

Clearly, in all the above holy Shabads (jot) implies the light of God, and nowhere can the implication be energy

God's Presence in Every Human

The following holy Shabads prove the presence of Waheguru (God) in every human being.

- ਭੈਰਉ ਮ:1 (1153)॥ ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਾਮ ਮਹਿ
ਆਤਮੁ ਚੀਨ੍ਹਸਿ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਾ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਸਬਦਿ
ਪਛਾਣੀ ਦੁਖ ਕਾਟੈ ਹਉ ਮਾਰਾ॥

Meaning: By contemplating Guru's Shabad one can realize that God is present in every living being and all living beings exist in God (they are a part of God). By meditating on Guru's Shabad such an individual realizes the value of Gurbani and overcomes his self-centeredness which is the root of all suffering. -----

- ਧਨਾਸਰੀ ਮ:9 (684)॥ ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ
ਜਾਈ॥ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਖਾ ਤੇਹੀ ਸੰਗਿ
ਸਮਾਈ॥ਰਹਾਉ॥ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤ ਹੈ ਮੁਕਰ

ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ
ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥

Meaning: Why do you have to go to a jungle (some isolated place) in search of God, oh man! Search for Him in your own heart. (Even though invisible to you) The omnipresent God which is unaffected by Maya is always with you. He is invisibly present all the time in every heart just like the fragrance of a flower and an image in the mirror (which you can only see when you are in front of it)

- ਬਸੰਤ ਮ:4 (1177)॥ ਜਿਉ ਪਸਰੀ ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਜੋਤਿ॥
ਤਿਉ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਓਤਿ ਪੋਤਿ॥ ਏਕੇ ਹਰਿ ਰਵਿਆ
ਸੂਬ ਥਾਇ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਿਲੀਐ ਮੇਰੀ ਮਾਇ॥

Meaning: Just like the rays of the sun are spreading light everywhere, God is present in every heart just like the cross threads of fabric, oh my mother! (Even though) the same God is present in every heart, it can be realized only by the grace of the Guru.

- ਗੋਂਡ ਮ:5 (868)॥ ਅਚਰਜ ਕਥਾ ਮਹਾ ਅਨੂਪ॥ ਪ੍ਰਾਤਮਾ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਰੂਪ॥ਰਹਾਉ॥ ਨਾ ਇਹੁ ਬੂਢਾ ਨਾ ਇਹੁ
ਬਾਲਾ॥ ਨਾ ਇਸ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਜਾਲਾ॥ ਨਾ ਇਹੁ ਬਿਨਸੈ ਨਾ
ਇਹੁ ਜਾਇ॥ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥

Meaning: The working of the great handsome God is wondrous. The (human) soul is a part of the limitless God Who is never old or young; Who has no worldly bonds and no sufferings; Who never vanishes or disappears, and Who is present eternally

- ਸਲੋਕ ਮ:3 (1418)॥ ਹਰਿਮੰਦਰੁ ਹਰਿ ਸਾਜਿਆ ਹਰਿ ਵਸੈ
ਜਿਸੁ ਨਾਲਿ॥ ਗੁਰਮਤੀ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਮਾਇਆ
ਪਰਜਾਲਿ॥-----

Meaning: God has created the human body to reside in it (and He resides in it). However, only that individual can realize Him who has overcome the attraction for maya with Guru's grace

- ਸਲੋਕ ਫਰੀਦ ਜੀ (1378)॥ ਫਰੀਦਾ ਜੰਗਲੁ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ
ਭਵਹਿ ਵਣਿ ਕੰਡਾ ਮੋੜੇਹਿ॥
ਵਸੀ ਰਬੁ ਹਿਆਲੀਐ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਢੂੰਢੇਹਿ॥

Meaning: What are you searching or in jungles wandering from one to the other, oh Freed! You are just stepping on the thorns in the jungle. God resides in your heart; search for Him in there

- ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ ਜੀ (870)॥ ਨਾ ਇਹੁ ਮਾਨਸ ਨਾ ਇਹੁ ਦੇਉ॥

ਨਾ ਇਹੁ ਜਤੀ ਕਹਾਵੈ ਸੇਉ॥

ਇਆ ਮੰਦਰਿ ਮਹਿ ਕੇਨ ਬਸਾਈ॥

ਤਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨਾ ਕੇਉ ਪਾਈ ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸ॥

ਜਸ ਕਾਗਦ ਪਰ ਮਿਟੈ ਨਾ ਮੰਸ॥

Meaning: Nobody can describe the real form of the (soul) that resides in the human body. (Even though it resides in the everybody's heart be it a human, an angel or a yogi), it neither a human nor an angel all the time. It is not even a yogi or a devotee of Shiva all the time. Kabir says it is a part of God and (once you have realized Him by the grace of the Perfect Guru) it is connected to God the same way as ink is connected to the paper

- ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ (988)॥ ਸਭੈ ਘਟ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ॥

ਰਾਮੁ ਬਿਨਾ ਕੇ ਬੋਲੈ ਰੇ॥ ਰਹਾਉ॥ ਏਕਲ ਮਾਟੀ ਕੁੰਜਰ ਚੀਟੀ

ਭਾਜਨ ਹੈ ਬਹੁ ਨਾਨਾ ਰੇ॥ ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਮ

ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਾਮੁ ਸਮਾਨਾ ਰੇ॥-----

Meaning: It is God in every heart which talks (is source of life i.e. soul); and nothing else talks. Pause. All bodies of different kinds, elephants and ants alike, have been created (by God) from the same earth (basic materials). God is present in everybody's heart including all worms, insects, stationary and moving living beings.

As we can see, all the above holy Shabads prove beyond any doubt that God is present in every living being. **In other words every living being has soul.**

The Soul Is Accountable for Everybody's Good or Bad Deeds

If there were no soul, then nothing would be left of a man after the dead bodies have been disposed off. But pay attention to the following holy Shabads which, beyond any doubt, establish that all human beings must have souls because they are either rewarded or punished according to their good or bad deeds in the Court of Waheguru after they are dead.

- ਵਾਰ ਆਸਾ ਪਉੜੀ (463)॥ ਨਾਨਕ ਜੀਅ ਉਪਾਇਕੈ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ॥ਓਥੈ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ॥ ਥਾਉ ਨ ਪਾਇਨਿ ਕੂੜਿਆਰ ਮੁਹ ਕਾਲੈ ਦੇਜਕਿ ਚਾਲਿਆ॥ ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣਿ ਗਏ ਹਾਰਿ

ਗਏ ਸਿ ਠਗਣ ਵਾਲਿਆ॥ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ

Meaning: After creating human beings, God created a system of justice to evaluate their deeds. Justice and only justice prevails there, and the sick (guilty) are set aside. The guilty, who carried out a business based on immoral practices in their life, find no place to hide. Their faces are blackened and they suffer in hell. But, those who were imbued in Waheguru's Naam are winners whereas the thugs are losers. Waheguru has created a system of justice.

- ਵਾਰ ਆਸਾ ਪਉੜੀ (464)॥ ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ

ਭਸਮੜਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥ ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ

ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥ ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ

ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥ ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ

ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਪਾਇਆ॥ ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ

ਗਵਾਇਆ॥

Meaning: After having enjoyed life, when a man is dead, his soul leaves his body which turns into ashes. His worldly life is over but he is (his soul) taken by the agents of God (God's system) in chains. His deeds are evaluated there (in God's Court) and all his positive and negative points are explained to him. He finds no place to hide to escape punishment, and nobody listens to his wailings due to suffering. The blind mind wasted his precious life (to be one with God)

- ਮਾਰੂ ਮ:1 ਸੋਲਹੇ (1031)॥ ----- ਕੂੜੁ ਕਲਰੁ ਤਨੁ ਭਸਮੈ

ਢੇਰੀ॥ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਕੈਸੀ ਪਤਿ ਤੇਰੀ॥ ਬਾਧੇ ਮੁਕਤਿ ਨਾਰੀ

ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਜਮ ਕੰਕਰਿ ਕਾਲ ਪਰਾਤਾ ਹੇ॥---- ਸਾਕਤੁ ਫਾਸੀ

ਪੜੈ ਇਕੋਲਾ॥ ਜਮ ਵਸਿ ਕੀਆ ਅੰਧੁ ਦੁਹੇਲਾ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ

ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਸੂਝੈ ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਪਰਿ ਜਾਤਾ ਹੇ॥

Meaning: (After death) the perishable body turns into ash. Without Waheguru's Naam, what kind of honour do you expect oh man! You will not find freedom from the crutches of maya even in four yugas, and as a result, you will fall in the net of the agents of death. When the maya -engrossed blind (ignorant) man is caught in the net of the agents of death, there is nobody to help him and he faces the noose alone. Everybody has to die today or tomorrow, but there is no other way to salvation without Waheguru's Naam

- ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ (1103)॥----- ਬਾਬਾ ਅਬ ਨ ਬਸਉ ਇਹ

ਗਾਉ॥ ਘਰੀ ਘਰੀ ਕਾ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਕਾਇਬ ਚੇਤੁ

ਨਾਉ॥ਰਹਾਉ॥ ਧਰਮ ਰਾਇ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਬਾਕੀ

**ਨਿਕਸੀ ਭਾਰੀ॥ ਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸਾਨਵਾ ਭਾਗਿ ਗਏ ਲੈ ਬਾਧਿਓ ਜੀਉ
ਦਰਬਾਰੀ॥-----**

Meaning: (Comparing the human body to a village and the five senses to farm workers) Kabir Ji says: I will not live in this village (body) anymore because the official of revenue department named Chetu, (the mythical Chitter Gupat appointed by God who writes the account of the deeds of humans) constantly asks about my acts. When the Justice of Deeds calculates the final account, I end up owing him (bad deeds far overweigh than the good deeds). Nobody asks the five senses about the account, it is the individual (soul) which is punished in Waheguru's Court

Reincarnation - The Cycle of Birth and Death

- ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ:1 (1030)॥ ----- ਸਾਕਤ ਕੂੜ ਕਪਟ ਮਹਿ
ਟੇਕਾ॥ ਅਹਿਨਿਸ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇ ਅਨੇਕਾ॥ ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ
ਆਵਹਿ ਫੁਨਿ ਜਾਵਹਿ ਗੁਭ ਜੋਨੀ ਨਰਕ ਮਝਾਰਾ ਹੇ॥

Meaning: The life activities of a maya-engrossed individual are based on lies and deceit. Day and night he talks ill of others in so many ways. Without Waheguru's Naam, he is born again and again and thus stays in the hell of this cycle going through different life forms.

- ਆਸਾ ਮ:1 (414)॥ ਨਿਰੰਕਾਰ ਮਹਿ ਆਕਾਰੁ ਸਮਾਵੈ॥ ਅਕਲ
ਕਲਾ ਸਚੁ ਸਾਚਿ ਟਿਕਾਵੈ॥ ਸੇ ਨਰ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ॥

Meaning: By worshipping Waheguru, an individual who is able to unite himself with Waheguru, stays with Him (Waheguru) Who is the only truth and Which cannot be subdivided into simpler parts. Such an individual never goes in womb to be born again.

- ਭੈਰਉ ਮ:5 (1136)॥ ਕੋਟਿ ਮਨੋਰਥ ਆਵਹਿ ਹਾਥ॥ ਜਮ
ਮਾਰਗ ਕੈ ਸੰਗੀ ਪਾਥ॥ ----- ਗੰਗਾ ਜਲੁ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ॥ ਜੇ
ਸਿਮਰੈ ਤਿਸ ਕੀ ਗਤਿ ਹੋਵੈ ਪੀਵਤ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜੋਨਿ ਭਰਮਾਮ॥

Meaning: Waheguru's Naam is holy like the water of the Ganges (for Hindus). By reciting the Naam (with full concentration and dedication) one is able to achieve countless objectives in life. It is your companion on the way when you are being taken by the angel of death. Whoever worships Waheguru, attains a high spiritual level and is not born (in any life form) again

- ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ (329)॥ ----- ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰਾਮਰਾਇ
ਕਾਟਹੁ ਮੇਰਾ॥ ਅਗਨਿ ਦਰੈ ਅਰ ਗਰਭ ਬਸੇਰਾ॥

Meaning: Please, dispel one suffering of mine, oh God! (Says Kabir) - The suffering of the needless wants to satisfy my sensual pleasures and thus the life in the womb. (**Note:** attachment to maya is the cause for rebirth. See the following Shabad)

- ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ (692)॥ ----- ਪਾਛੈ ਬਹੁਰਿ ਨ
ਆਵਨੁ ਪਾਵਉ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਘਟ ਤੇ ਉਚਰਉ ਆਤਮ
ਕਉ ਸਮਝਾਵਉ॥ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਤਬ ਹੀ ਛੁਟਹੁ ਜਉ
ਮਾਇਆ ਨਹ ਲਪਟਾਵਉ॥ ਮਾਇਆ ਨਾਮੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਕਾ
ਤਿਹ ਤਜ ਦਰਸਨ ਪਾਵਉ॥

Meaning: I enlighten my soul by reciting the ever-green (life-sustaining) Gurbani from the bottom of my heart. Because of this, I will never be reborn. You set yourself free from this world only if you do not get attached to maya. I can see (realize) God only after disconnecting from maya because maya leads to the womb for rebirth

Purpose of Human Life

The main focus of the whole Guru Granth Sahib is to purify and elevate the human soul to the level where it has the same qualities as those of Waheguru so that it may merge in Him. This is the objective of human life and has been called (ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ) in Gurbani. I will quote only a few holy Shabads to illuminate this important objective.

- ਗਉੜੀ ਮ:1 (224)॥ ਸੰਤ ਹੇਤਿ ਪ੍ਰਭਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਧਾਰੇ॥
ਆਤਮੁ ਚੀਨੈ ਸੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੇ॥ ਸਾਚੁ ਰਿਦੈ ਸਚੁ ਪ੍ਰੇਮ
ਨਿਵਾਸ॥ ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕੁ ਹਮ ਤਾ ਕੇ ਦਾਸ॥

Meaning: God created the earth to make saints of men. (With the grace of the Guru) a man who searches his soul, realizes this truth. (By taking shelter of the Guru) such a man makes his heart the abode for Waheguru and for His love. Nanak says respectfully that He is also a servant of the Guru.

- ਆਸਾ ਮ:5 (12)॥ ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥ ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ
ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥ ਮਿਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥
ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ॥ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ
ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ॥ ਰਹਾਉ॥-----

Meaning: You are given human life, oh man! Now, it is your opportunity to be one with God. No other ritual

or activity is helpful; so recite Waheguru's Naam in the company of holy men. Your life is going waste in simply enjoying the comforts of life. Take steps to swim across the ocean of maya (realize God).

- **ਭੈਰਉ ਮ:1 (1126)॥** ----- ਪ੍ਰਾਣੀ ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਨਮੁ ਗਇਓ॥

ਸਾਚ ਸਬਦ ਬਿਨੁ ਕਬਹੂ ਨ ਛੁਟਿਸਿ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਭਇਓ॥----

Meaning: Recite Waheguru's Naam (worship Waheguru) oh man! Your life is slipping away. You cannot break the bonds of maya without internalizing the evergreen Shabad of the Guru. You are wasting your precious life.

- **ਭੈਰਉ ਮ:3 (1130)॥** ਜਿਨ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਨ ਗੁਰਮੁਖਿ
ਜਾਤਾ ਸੇ ਜਗ ਮਹਿ ਕਾਹੇ ਆਇਆ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਦੇ ਨ
ਕੀਨੀ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥

Meaning: It is useless for a person to have been born if he did not internalize Waheguru's Naam by Guru's grace. His (precious) life has gone waste if he did not serve the Guru (did not internalize His Shabad)

The Implication of All of The Above

From the discussion of the above holy Shabads we reach this conclusion beyond any doubt that the man has soul which is a part of God Himself. The objective of the human life is to purify and elevate the soul to the level of God so as to reunite it with Him. The soul is accountable for all the deeds that it did while it lived in the body of a human being. If a soul fails to acquire the noble qualities needed to be one with God, it suffers the birth and death cycle and is born again and again. But, if there is no soul to bear consequences of the life it lived, then what kind of success does one achieve which some of the nonbelievers of soul preach? Does success mean amassing of as much wealth as possible by hook or by crook? Or does success mean enjoying life to the fullest satisfying all your sensual pleasures - have the company of new partner every day, get high on drugs, and so on,- even if you have to rob or kill people to fulfil your lust? **You could do any immoral act because you do not have to worry about the consequences.** Moreover, everybody will have their own definition of success.

On the other hand, according to Gurbani, there is only one meaning of success – to break the bonds of Maya to purify your soul so as to unite it with God. There is no other definition of success.

God and Non-existence of Soul

The proposition of the non-existence of soul is very dangerous, and **puts a question mark on the existence of God.** As discussed above, soul is a part of God; if soul does not exist, it is logical to assume that God does not exist either. Such a conclusion is a big blasphemy because it makes the whole Guru Granth Sahib meaningless which is nothing but the praise of Waheguru (God). According to Guru Granth Sahib, human body is made of five basic elements (ingredients) – earth, water, air, fire (energy) and sky (consciousness). These elements are not the elements as defined in chemistry. But one of the scholars professing the non-existence of soul uses the element “sky” as the bases to refute the existence of soul. He maintains that unlike earth, water or air, sky is not matter, so cannot be a part of our body. **But “sky” is NOT meant to be matter in Gurbani.** In Punjabi “sky” is called “Akaash” or “Gaggan”; and the following holy Shabads clearly imply that “sky” means consciousness.

- **ਗੱਡ ਕਬੀਰ ਜੀ (870)॥** ਆਕਾਸਿ ਗਗਨੁ ਪਾਤਾਲਿ ਗਗਨੁ
ਹੈ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਗਗਨੁ ਰਹਾਇਲੇ॥ਆਨਦ ਮੂਲੁ ਸਦਾ
ਪੁਰਖੇਤਮੁ ਘਟੁ ਬਿਨਸੈ ਗਗਨੁ ਨ ਜਾਇਲੇ॥ ਹਰਿ ਮਹਿ ਤਨੁ
ਹੈ ਤਨਿ ਮਹਿ ਹਰਿ ਹੈ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਸੋਇ ਹੈ॥

ਨੋਟ: ਆਕਾਸਿ ਅਤੇ ਗਗਨ, ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ॥ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਗਗਨ ਦਾ ਭਾਵ ਚੇਤਨ ਸਤਾ ਹੈ

Meaning: God given consciousness is everywhere, in the sky, in the worlds below the earth, and in all other directions. Even after a heart (body) is dead, the root of all bliss, the Supreme Being (God), which is also the source of consciousness, never vanishes. Waheguru is present in everybody and everybody lives in Him (is alive due to the presence of God). He is omnipresent.

- **ਸਲੋਕ ਮ:3 (1414)॥** ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ ਮਨੁ
ਚੜਿਆ ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ॥ ਤਿਥੈ ਊਘ ਨ ਭੁਖ ਹੈ ਹਰਿ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਖੁ ਵਾਸੁ॥ ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਵਿਆਪਤ ਨਹੀ
ਜਿਥੈ ਆਤਮ ਰਾਮ ਪਰਗਾਸੁ॥

Meaning: A man who follows Guru's Teachings is able to control his mind and his mind attains the awareness of the Tenth Door (ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ). At that level, the individual has broken all the bonds of maya and is not asleep in the thoughts of maya. He does not feel the appetite for maya either, and he is blessed with the life-sustaining Naam of Waheguru. His heart is

enlightened with the presence of God and he is above the feelings of comforts and discomforts. There are many more holy shabads in which the word “Akaash” has been used to mean level of awareness or consciousness.

Brain and God

Brain is like a machine without any feelings. It may function by the interaction of neurons; but, all activities in nature follow some law(s) of Nature. So, if brain functions by the interaction of neurons, it is simply following the law of Nature. Brain simply answers your questions, but does **NOT** make decisions. The decisions are made by your mind (soul). According to Guru Granth Sahib, your wisdom is also guided by God, again confirming that soul is a part of God. God can cause a person to make evil or harmful mistakes or to take noble decisions. Read the following holy Shabads.

- ਅਸਾ ਮ:1 (417)॥ ਇਸੁ ਜਰ ਕਾਰਣਿ ਘਣੀ ਵਿਗੁਤੀ ਇਨਿ ਜਰ ਘਣੀ ਖੁਆਈ॥ ਪਾਪਾ ਬਾਝਹੁ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਮੁਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਿ ਖੁਆਏ ਕਰਤਾ ਖੁਸਿ ਲਏ ਚੰਗਿਆਈ॥---

Meaning: A large number of people have been misguided by wealth to suffer. It cannot be amassed without sins, but does not accompany the owner when he is dead. If God wants to mislead people, He robs them of their wisdom.

- ਸਲੋਕ ਮ:1 (952)॥ ----- ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਉ ਮਿਲੈ ਵਡਾਈ ਜਿਸੁ ਘਟ ਭਤਿਰਿ ਸਬਦੁ ਰਵੈ॥ ਸਭਿ ਘਟ ਮੇਰੇ ਹਉ ਸਭਨਾ ਅੰਦਰਿ ਜਿਸਹਿ ਖੁਆਈ ਤਿਸੁ ਕਉਣੁ ਕਹੈ॥ ਜਿਸਹਿ ਦਿਖਾਲਾ ਵਾਟੜੀ ਤਿਸਹਿ ਭੁਲਾਵੈ ਕਉਣੁ॥ ਜਿਸਹਿ ਭੁਲਾਈ ਪੰਧ ਸਿਰਿ ਤਿਸਹਿ ਦਿਖਾਵੈ ਕਉਣੁ॥

Meaning: An individual whose heart has become an abode for Waheguru to reside, is honoured, oh Nanak! (Waheguru says) All hearts are mine and I reside in each of them. However, no one can teach the right path to the individual whom I misguide. No one can misguide an individual whom I show the right path, and by the same token, no one can straighten the path of the individual whom I misguide right at the start of the journey.

- ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਪਉੜੀ ਮ:3 (789)॥ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਰਚਾਇਆ ਹਰਿ ਸਚੈ ਆਪੇ॥ ਇਕਿ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਇਅਨੁ ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਵਿਆਪੇ॥

Meaning: The fort-like human body has been created by Waheguru Himself. He Himself has misguided some people to be trapped in ego and self-centeredness.

As you can see, the brain has no decision making power. Decisions are made by the soul which is a part of God. The whole Guru Granth Sahib is full of knowledge about Waheguru and in His praise, and the relationship between man and Waheguru. **If there is no soul, God's existence becomes irrelevant, and Guru Granth Sahib will have no significance.** Is that possible?

Dr Devinder Singh Sekhon, Canada

THE CONCEPT OF SELFLESS SERVICE (SEVA) IN GURBANI

In Gurbani service means volunteer work done humbly without the desire of some reward, photo opportunity or appreciation in this or the next world. It is not always planned in advance. Sometimes opportunity to serve comes suddenly. For example while going for a walk one finds a victim of an accident. Some persons ignore him and continue their walk. But a God fearing person, who has welfare of all in mind and is inclined to serve, will help the victim as far as he can without the desire of receiving anything in return and without telling others to get credit. Desire to serve is natural and motivation for service is a gift of God. Selfless service is part and parcel of the life of a *Gursikh*. Selfless service and *Simran* (meditation) go together. We often see some persons meditating while doing selfless service:

Service can be done in many ways like providing relief where needed, conducting community service, educating the poor, feeding the homeless, donating blood and body- organs etc. There is no end to it. However every kind of service has one or more of these three components: body, mind and money. In our daily talk we say-*Taan, Maan an Dhann*:

ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਕਰੀਐ।।

ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨੁ ਆਗੈ ਧਰੀਐ।। (SGGS: 309)

“We should serve in many ways; dedicate your soul, breath and your wealth.” Natural Urge to serve is the most important thing in selfless service. We should

have natural urge to serve a needy person without his request or any desire of appreciation or reward in this or the next world:

ਬਧਾ ਚਟੀ ਜੋ ਭਰੇ ਨਾ ਗੁਣੁ ਨਾ ਉਪਕਾਰੁ।। (SGGS: 787)

“Anything done under pressure brings neither merit nor goodness.” Those unable to work should be helped and professional beggars should be ignored. We should be careful while offering selfless service and should not work under emotions:

ਅਭਿਆਗਤ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜਿ ਪਰ ਘਰਿ ਭੋਜਨੁ ਕਰੇਨਿ।।

ਉਦਰੈ ਕਾਰਣਿ ਆਪਣੇ ਬਹਲੇ ਭੇਖਿ ਕਰੇਨਿ।। (SGGS: 949)

“They are not called renunciates who take food in the homes of others. For the sake of their bellies, they wear various religious robes.”

ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਸਦਾਏ ਮੰਗਣ ਜਾਏ॥ਤਾ ਕੈ ਮੂਲਿ ਨ ਲਗੀਐ ਪਾਇ॥ (SGGS: 1245)

“Do not touch the feet of such a man who calls himself a Guru and a spiritual guide, but goes begging.”

Only Honestly earned Resources should be given in Charity

ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹੈ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਨਿ ਚਰਚਰਿਟਿ ਦੇਇ।।

ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ।। (SGGS: 472)

“If a thief robs a house and offers the stolen goods to his ancestors, in the next world this is recognized and his ancestors are considered thieves.”

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ।।ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ।। (SGGS: ੧੨੪੫)

“He, who eats what he earns by the sweat of his brow and then gives something in charity, knows the path to God”.

Selfless Service has many Advantages

Being able to serve is a blessing in itself. It leads us to a virtuous life and gives real happiness, contentment and satisfaction. Service of humanity is service of God. In Punjabi the word *Banda* means a servant and the word *Bandgi* derived from *Banda* is used for worship. It means service is worship and it leads us to God. In Gurbani, *Seva* also means carrying out the commands of God. Service is the most excellent action:-

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ।।ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ।। (SGGS: 26)

“If you do selfless service in this world, you will get a seat in the Lord’s court.”

ਅਨਦਿਨ ਸਦਾ ਵਿਸਟਾ ਮਹਿ ਵਾਸਾ ਬਿਨੁ ਸੇਵਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਵਣਿਆ।। (SGGS: ੧੧੯)

“Without selfless service, their lives are wasted away. Night and day, they continually sit in manure (indulge in vices).”

ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ।। ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ।। (SGGS: 286)

“One who serves without desire for any reward attains to the Lord.

ਜੇਤੇ ਜੀਅ ਤੇਤੇ ਸਭਿ ਤੇਤੇ ਵਿਣੁ ਸੇਵਾ ਫਲੁ ਕਿਸੈ ਨਾਹੀ।। (SGGS: 354)

“All the human beings are created by God and no one obtains any reward without selfless service.”

ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਏ ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਚੇ ਸਚੁ ਧਿਆਇਆ॥

ਓਨ੍ਹੀ ਮੰਦੈ ਪੈਰੁ ਨ ਰਖਿਓ ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਧਰਮੁ ਕਮਾਇਆ॥

(SGGS: 466)

“Those who serve are content. They meditate on the Truest of the True. They do not place their feet in sin, but do good deeds and live righteously.”

ਬਿਨੁ ਸੇਵਾ ਫਲੁ ਕਬਹੂ ਨ ਪਾਵਸਿ ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ ਸਾਰੀ।। (SGGS: 992)

“No objectives are fulfilled without service. Service is the most excellent action.”

Only Service done Sincerely is Beneficial

Selfless service should be rendered sincerely, with a smile, humility and sweetness. If one serves with bad temper or just to show others, it is no service:

ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ ਸੇਵ ਪਈ ਤਿਨ ਥਾਇ॥

(SGGS: 28)

“Those pious persons who are pure of heart-their service is accepted ‘

ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਸੇਈ ਫਲੁ ਪਾਵਹਿ ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ॥

(SGGS: 432)

“Those who perform service and practice truth, obtain the fruits of their reward.”

ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੈ ਦੇਣੈ ਕੈ ਵੀਚਾਰਿ।। (SGGS: 465)

“In the minds of the virtuous, contentment is produced, thinking about their giving.”

ਨਿਹਕਪਟ ਸੇਵਾ ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਕੋਰੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਈਐ॥ (SGGS: 861)

“Serve the Lord open-heartedly, and then, O my mind, you shall find total peace.”

Gurbani condemns Ego in Service:

While performing selfless service, we must be humble otherwise it is of no use. *Gurbani* does not approve service rendered by a haughty person. One who has welfare of all in mind would not feel proud after performing some service. At some places names of

donors are displayed to satisfy their ego. It does not remain a virtuous act or selfless service:

ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਜੀਵਤ ਮੁਏ ਰਹੀਨਿ॥ (SGGS: 223)

“Subduing their selfishness and conceit, and performing selfless service, they remain dead (very humble) while yet alive.”

ਜੇ ਕੋ ਹੋਇ ਬੈ ਦਾਤਾਰੁ ॥ ਤਿਸੁ ਦੇਨਹਾਰੁ ਜਾਨੈ ਗਾਵਾਰੁ ॥ (SGGS: 282)

The Great Giver shall judge him to be a fool who brags about giving to charities.

ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਕਿਛੁ ਪਾਏ ਮਾਨੁ॥ (SGGS: 474)

“If he eliminates his self-conceit and then performs service, he shall be honored.”

ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਪਿਰੁ ਸਚੜਾ ਮਿਲੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ ॥ (SGGS: 583)

‘The true spouse (The Lord) meets spontaneously if one serves selflessly.’

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਸੇਵਾ ਥਾਇ ਨ ਪਾਏ॥ (SGGS: 1071)

“One who serves in egotism is not accepted or approved.”

ਗਣਤੈ ਸੇਵ ਨ ਹੋਵਈ ਕੀਤਾ ਥਾਇ ਨ ਪਾਇ॥ (SGGS: 1246)

“Calculated service (done with ego) is not service at all, and what is done is not approved.”

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹ ਜਿਉ ਕੁੰਚਰ ਇਸਨਾਨ॥ (SGGS: 1428)

“Those who make pilgrimages to sacred shrines, observe ritualistic fasts and make donations to charity while still taking pride in their minds - O Nanak, their actions are useless, like the elephant, who takes a bath, and then rolls in the dust.”

One who serves should not be influenced by Praise or Blame:

ਮਾਨ ਅਭਿਮਾਨ ਮੰਧੋ ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਨਾਹੀ ॥ (SGGS: 51)

“One who is influenced by praise and blame is not a God's servant.”

We must not slander Others while performing Service.

According to *Gurbani*, selfless service by those who slander others is useless:

ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਮੁਖ ਤੇ ਨਹੀ ਛੂਟੀ ਨਿਫਲ ਭਈ ਸਭ ਸੇਵਾ ॥ (SGGS: 1253)

“Your mouth has not stopped slandering and gossiping about others. Your service is fruitless.”

Some Persons perform Insignificant Service, but expect a lot from God in return:

ਸੇਵਾ ਬੋਰੀ ਮਾਗਨੁ ਬਹੁਤਾ ॥ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਵੈ ਕਹਤੋ ਪਹੁਤਾ॥ (SGGS: 738)

“His service is insignificant, but his demands are very great. He does not obtain the Mansion of the Lord's Presence, but he says that he has arrived there.”

ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਸਾ ਗੁਣਾ ਸੋਭ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰੁ॥ (SGGS: 466)

“They give and give, but ask a thousand-fold more, and hope that the world will praise them.”

While doing Selfless Service, we should not consider the Religion or Color of the needy.

We should follow in the footsteps of *Bhai Kaniana* who served water to both Sikhs and Muslims in the battlefield. We should learn from natural objects like tree:-

ਸਸਤ੍ਰਿ ਤੀਖਣਿ ਕਾਟਿ ਡਾਰਿਓ ਮਨਿ ਨ ਕੀਨੋ ਰੋਸੁ ॥

ਕਾਜੁ ਉਆ ਕੋ ਲੇ ਸਵਾਰਿਓ ਤਿਲੁ ਨ ਦੀਨੋ ਦੋਸੁ॥ (SGGS: 1018)

“The sharp tool cuts down the tree, but it does not feel anger in its mind. It serves the purpose of the cutter, and does not blame him at all.”

Service should be considered as an opportunity to thank God for enabling us to serve.

Gurbani has rightly said that whatever we serve is given by the Lord:

ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਜੇ ਕਿਛੁ ਹੋਵੈ ਅਪਣਾ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਤੁਮਾਰਾ॥ (SGGS: ੬੩੪)

“I would serve You, if anything were my own; my soul and body are yours.”

ਕਬੀਰ ਮੇਰਾ ਮੁਝ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ॥

ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕਉ ਸਉਪਤੋ ਕਿਆ ਲਾਗੈ ਮੇਰਾ ॥ (SGGS: ੧੩੨੫)

‘Kabeer, nothing is mine within myself. Whatever there is, it is Yours, O Lord. If I surrender to You what is Yours, what does it cost me?’

Conclusion

The concept of selfless service (*Seva*) is central to the spirit of those who follow *Gurbani*. We should do good and forget. We must not keep reminding it to the beneficiary. According to *Gurbani*, God is all pervasive and is not separate from His creation. So there is no better way to realize Him other than selfless service. Worship of God is selfless service which is an adjunct to remembering God:

ਬੰਦੇ ਬੰਦਗੀ ਇਕਤੀਆਰ ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਰੋਸੁ ਧਰਉ ਕਿ ਪਿਆਰੁ ॥

(SGGS: 338)

‘O human being, embrace the Lord's meditation, whether your Lord and Master is angry with you or in love with you.’

It is rightly said that feeding the poor is offering to God (ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ). In SGGS, the word *Seva* has been used 422 times. It means its importance has been stressed:-

ਜਿਚਰੁ ਅੰਦਰਿ ਸਾਸੁ ਤਿਚਰੁ ਸੇਵਾ ਕੀਚੈ ਜਾਇ ਮਿਲੀਐ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ ॥ (SGGS: 911)

‘As long as there is breath within you, so long you should serve the Lord; then, you will go and meet the Lord.’ Service requires money or material to help the needy persons. A *Gursikh* is required to set apart ten percent of his income to contribute for selfless purposes. This is called *Daswandh*. In this age of materialism people do not follow this practice. We should contribute minimum 1% of our income. It should not be treated as charity, but sharing.

Sawan Singh Principal (Retired) 10561 Brier Lane, Santa Ana, 92705, California, USA. Sawansingh85@gmail.com

THE KITCHEN THAT FEEDS 100,000 DAILY

Free kitchen in India run at the Sikhs' holiest shrine Golden Temple at Amritsar produces 200,000 flat breads and 1.5 tons of lentil soup daily.

Two hundred thousand Rotis - Chapattis (Indian flat bread), 1.5 tons of Daal (lentil soup) and free food served to 100,000 people every single day are what makes the free kitchen run at the Golden Temple in the western Indian city of Amritsar stand apart.

By all measures, the kitchen (called Langar in Punjabi) is one of the largest free kitchens to be run anywhere in the world. The concept of langar was initiated centuries ago by Guru Nanak, the founder of Sikh religion. Sunday, November 17, 2013 was his 545th birth anniversary.

At the Langar, no one goes hungry - and everybody gets a hot meal regardless of caste, creed and religion. All Sikh Gurudwaras (places of worship) have Langar, but the one at Golden Temple - Sikhs' holiest shrine - has little parallel.

“Anyone can eat for free here and on an average we serve food to 100,000 people. On weekends and special occasions double the numbers of people visit the langar Hall. The langar never stops and on an average 7,000 kg of wheat flour, 1,200 kg of rice, 1,300 kg of lentils, and 500 kg of ghee (clarified butter) is used in preparing the meal every day,” says Harpreet Singh, manager of this huge kitchen.

“The free kitchen uses firewood, LPG gas and electronic bread makers for the cooking and we use around 100 LPG cylinders and 5,000 kilograms of firewood every day,” he adds.

The kitchen is run by 450 staff, helped by hundreds of other volunteers. Sanjay Arora, 46, from New Delhi, comes to volunteer at the langar two days every month. “This is KAR-SEVA (do-service) for me. I feel happy after doing this service. It's not just free food, here you forget all the differences that separates humans from each other,” he says.

Volunteers also wash the 300,000 plates, spoons and bowls used in feeding the people. The food is vegetarian and the expenses are managed through donations from all over the world. The yearly budget of the langar runs into hundreds of millions. One has to see it to believe.

Women play an important role in the preparation of meals. Volunteers make stacks of Rotis that will be served at the free kitchen.

The "langar" or free kitchen at Golden Temple in the Indian city of Amritsar is perhaps the world's largest free eatery. The Langar or free kitchen was started by the first Sikh Guru, Guru Nanak

Around one hundred thousand (100,000) people visit the langar every day and the number increases on weekends and special days.

People sit on the floor together as equals and eat the same simple food at the eating hall of the Golden Temple langar.

People from all over the world who have FAITH in Sikhism aspire to visit Golden temple at least once in their life time.

Langar teaches the etiquette of sitting and eating in a community situation.

Everybody is welcome at the langar, no one is turned away. It works on the principle of equality amongst people of the world regardless of their religion, caste, colour, creed, age, gender or social status.

People from any community and faith can serve as volunteers.

The lines of status, caste and class vanish at the langar.
Everybody, rich or poor, is treated as equals

Running the kitchen also means washing and cleaning thousands of plates, bowls and spoons.

The meal served is hot but simple: comprising roti (flat Indian bread), lentil soup and sweat rice.

Some 450 staff and hundreds of volunteers help to run the kitchen.

The utensils are washed in three rounds to ensure that the plates are perfectly clean to be again used.

Five thousand kilograms of fire wood is used every day for preparing the meals at this langar that runs 24/7/365.

A Sikh volunteer prepares the dal (lentil soup) that will be served for the meals at the langar.

Around 200,000 Rotis are prepared every day at the langar which is served to the people.

Wheat flour being put in a contraption that acts like a dough-maker. The dough will be used for making Rotis (Indian flat bread).

Rotis (Indian flatbread) are cooked over electric machine.

Text and Pictures by Showkat Shafi

THATCHER COLLUDED WITH GANDHI ON OPERATION BLUE STAR

A top-secret letter released by the British government, dated February 1984, shows that British Prime Minister Margaret Thatcher sent a special-forces military officer to India to help Indian Prime Minister Indira Gandhi plan Operation Blue Star, the invasion and attack on Harmandar Sahib in June 1984.

“The Indian authorities recently sought British advice over a plan to remove Sikh extremists from the Golden Temple in Amritsar,” says the Feb. 23,

1984, letter sent from the British Foreign and Commonwealth Office to the British Home Office.

“The foreign secretary decided to respond favorably to the Indian request, and with the prime minister’s agreement, **an SA(S) officer has visited India and drawn up a plan, which has been approved by Mrs. Gandhi,**” writes Brian Fall, the foreign secretary’s principal private secretary. SAS stands for Special Air Services.

“The foreign secretary believes that the Indian government may put the plan into operation shortly.”

The “plan” manifested in June 1984 as Operation Blue Star. Known by the British as the Golden Temple, this historic gurdwara has become symbolic of the Sikh religion and embodies a special historical and spiritual significance to Sikhs all over the world.

In the two years leading up to the Indian army’s attack, Sikhs were heavily protesting the federal government’s tyrannical civil and economic policies, including the diversion of Punjab’s river waters out of the state. The oppression led many Punjabi Sikhs to consider seceding from India. Although there was no unity among Sikhs for the idea or a concrete plan in place for secession, the Indian government decided on a hostile siege of the Punjab. The “plan” began with a military siege of Harmandir Sahib where Sant Jarnail Singh Bhindranwale, leader of the dissidents, was staying with many of his followers.

The treacherous “plan” involved the Indian army, heavy artillery, tanks and helicopters. In the months leading to Operation Blue Star, the Indian government evicted all foreigners, journalists, and foreign and domestic non-governmental organizations; imposed curfews; suspended all transportation in and out of Punjab; and cut all communications – completely closed from the rest of the world.

The diabolical “plan” was carried out on Guru Arjan’s martyrdom gurpurab, when Harmandir Sahib is inundated with devotees. Thousands of innocent men, women and children were mercilessly slaughtered in the attack. Many other gurdwaras in the state also were attacked, as the Indian state began its military occupation of Punjab.

The top-secret letter implicating the British government’s collusion in Operation Blue Star was released as part of the government’s 30-year rule that requires secret documents be disclosed to the public after that period of time has passed.

The letter was among a small collection of top-secret documents contained in a **file released by The National Archives**. The file was discovered by **Phil Miller**, a blogger on Britain’s immigration policy.

The majority of the documents in the file are letters involving Thatcher’s negotiations of British arms sales with India, Miller says in his blog post, today. “(But) in a remarkable series of letters, buried among the new-year releases at the National Archives in Kew, southwest London, I discovered the gamble that Thatcher’s administration took with the volatile situation in India and the diaspora.”

In the **letter, titled ‘Sikh Community,’** Fall advises his counter-part at the Home Office, Hugh Taylor: “The home secretary will have seen press reports of communal violence in the Punjab. The foreign secretary wishes him to be made aware of some background, which could increase the possibility of repercussions among the Sikh communities in this country.”

“The “background” in question was the covert role of an elite British military adviser in India,” Miller says. Only four copies of the letter were circulated, to keep the scheme hidden. The other three were sent to Robin Butler, Thatcher’s principle private secretary at 10 Downing Street, Richard Mottram, private secretary to the Secretary of State for Defense at the Ministry of Defense, and Richard Hatfield at Thatcher’s Cabinet Office.

“Despite these precautions, SAS involvement was rumored in a Sunday Times article written by Anne Mary Weaver shortly after the raid in June,” Miller adds. “This new evidence provides conclusive proof that British Special Forces were involved with planning a raid on the temple. It also starkly reveals the risks involved with Thatcher’s covert foreign policy for events in India and Britain.”

Although the letter does not give any details of the British-Indian “plan” for the attack, the strategy may

have been disclosed in three other letters in this chain of missives. But those **letters are missing** from the file. They remain classified under the Public Records Act of 1958.

“This requires a thorough, independent and impartial investigation,” said Sukhman Singh Dhami, co-director of Ensaaf, a California-based advocacy group investigating the aftermath of Operation Blue Star. “As a fully functional democracy, the United Kingdom should not have difficulty instituting an inquiry and making the findings public.”

The only other letter included in the file is a direct correspondence from Fall to Butler, dated Feb. 6, 2014 (1984?), which shows that **Thatcher authorized the collusion** on a “plan.”

“The prime minister is content that the foreign secretary should proceed as he proposes,” Fall says in the letter. “She will look forward to receiving a report on the advisor’s visit and notes that the home secretary would be informed if the Indians seemed likely to proceed with their plan.”

The March and subsequent file(s) for the rest of 1984 may not have been released yet by the archives.

Gandhi was assassinated by her Sikh bodyguards on Oct. 30 that same year. What followed were several days of government-sponsored anti-Sikh pogroms that resulted in the slaughter of thousands of Sikh men, women and children, mainly in Delhi.

“If true, it is unfortunate that the British government got involved in an event that clearly escalated the violence and resulted in gross human rights violence, beginning with Operation Blue Star and cascading into the Decade of Disappearances,” said Sukhman Singh of Ensaaf, which is documenting the state-sponsored extrajudicial killings from the mid 1980s to the mid 1990s.

Tens of thousands of Sikh men, women and children were “disappeared” by the Punjab police, which continues to enjoy state-sanctioned impunity from prosecution for its crimes against humanity.

Sikh humanitarian organizations and legal advocacy groups consider Operation Blue Star the beginning of

a Sikh genocide that continued through the pogroms and lasted through the Decade of Disappearances. Sikhs have not received any justice from the Indian legal system in prosecuting offenders, and continue to be persecuted by federal and state policies, and by the police.

“An operation by the Indian authorities at the Golden Temple could, in the first instance, exacerbate communal violence in Punjab,” Fall says in the Feb. 23 letter.

But his concern was not Punjab. The purpose of his letter was to warn the British Home Office of possible repercussions from the British Sikhs following an attack on Harmandir Sahib, especially if they came to know of the conspiracy by their own country.

“It might also, therefore, increase tension in the Indian community here, **particularly if knowledge of the SAS involvement were to become public.** We have impressed upon the Indians the need for security; and knowledge of the SAS officer’s visit, and of his plan, has been tightly held both in India and in London.

“The foreign secretary would be grateful if the contents of this letter could be very strictly limited to those who need to consider the possible domestic implications.”

While 2014 marks the 30th anniversary of Operation Blue Star, it also marks the 100th anniversary commemorating the service of Sikh soldiers in the British Army during World War I. More than 80,000 Sikh soldiers died fighting in both world wars, not only for England’s freedom but also for India’s independence.

By Anju Kaur, SikhNN staff writer, Washington Bureau
Posted: Monday, January 13, 2014 | 10:14 pm

SPECIAL TO THE TRIBUNE

Tuesday January 14, 2014

'84 secret: India sought UK help in Army action at Golden Temple

Papers reveal UK sent special forces officer to assist Delhi in evicting 'dissidents'

Shyam Bhatia in London

The UK authorities collaborated with the Indian Government in planning Operation Bluestar — the controversial 1984 Golden Temple operation authorised by the then Prime Minister Indira Gandhi. This has been revealed by some newly released documents in London.

Secret correspondence from the British national archives shows how a UK Special Forces expert visited New Delhi and advised the Indian authorities on how to retake the Golden Temple, despite acknowledging that any military action could “exacerbate the communal violence in the Punjab.”

The name of the Special Air Service (SAS) officer and details of his hush-hush visit have not been made public, but a top secret letter written on February 23, 1984 by BJP Fall, Principal Private Secretary to the British Foreign Secretary, states, “The Indian authorities recently sought British advice over a plan to remove Sikh extremists from the Golden Temple in Amritsar. The Foreign Office decided to respond favourably to the Indian request and, with the Prime Minister’s agreement, an SAD (SAS) officer has visited India and drawn up a plan which has been approved by Mrs Gandhi. The Foreign Secretary believes that the Indian Government may put the plan into operation shortly.”

Fall’s letter to his opposite number in the British Home Office was written at a time when the UK was negotiating arms sales with India. His letter continues, “An operation by the Indian authorities at the Golden Temple could, in the first instance, exacerbate the communal tension in the Punjab. It might also, therefore, increase tension in the Indian community here, particularly if knowledge of the SAS involvement were to become public. We have impressed upon the Indians the need for security; and knowledge of the SAS officer’s visit and of his plan has been tightly held both in India and in London.”

An earlier February 3 letter to Mr Fall sent by Prime Minister Margaret Thatcher’s Principal Private Secretary, FER Butler, acknowledges receiving New Delhi’s request for “advice on plans for the removal of dissident Sikhs from the Golden Temple.”

Butler’s letter continues, “The Prime Minister is content that the Foreign Secretary should proceed as he

proposes. She will look forward to receiving a report on the adviser’s visit and notes that the Home secretary would be informed if the Indians seemed likely to proceed with their plans.”

Commenting on the documents Opposition Labour MP Tom Watson says, “The claim that the British Government colluded with the Government of India over Operation Bluestar will cause huge upset and offence to many British Sikhs.

“I’ve only seen the documents this morning and am told there are others that have been withheld.

This is not good enough. It is not unreasonable to ask for an explanation about the extent of British military collusion with the government of Indira Gandhi.

“In the year when Sikhs commemorate their role in the centenary of World War-I and mourn for loved ones lost in the events of 1984, this latest revelation will be deeply felt.

“I am writing to the Foreign Secretary about this matter and will raise it in the House of Commons. I expect a full explanation.” In a separate radio interview Watson commented on Monday, “It appears that documents have been released by the government under the 30-year rule and it shows top secret papers from Mrs Thatcher authorising the SAS to collude with the Indian Government on the planning of the raid on the Golden Temple....

“I was genuinely surprised and on behalf of my constituents I was also upset and deeply offended that we would be involved with what turned out to be a raid that caused huge loss of life and political tensions ever since...”

Asked to comment on the documents, a spokeswoman for the Foreign and Commonwealth Office told The Tribune: “We are waiting for verification.”

SAS is UK's Special Forces

The SAS is the acronym for Special Air Service, the elite special forces of the United Kingdom, which is primarily tasked with counter-terrorism operations in peacetime and special operations in wartime. There are three regiments of the force, which has taken part in a number of military operations the world over, including in the Falklands, Afghanistan and Iraq. A

number of special forces of different countries have been modelled on the SAS, which goes by the motto "Who Dares Wins".

Wednesday January 15, 2014

Cameron orders probe into Thatcher link Sikh diaspora expresses outrage, presses for full disclosures

British Prime Minister David Cameron has asked his Cabinet Secretary to urgently look into the government's role in the events which led to the military operation at the Golden Temple in 1984 and establish the facts, said a foreign office spokesman.

The documents — suggesting that the Margaret Thatcher government helped India plan Operation Bluestar — have proven deeply embarrassing for the British Government. A foreign office spokesman said: "These events led to a tragic loss of life and we understand the very legitimate concerns that these papers will raise. The PM and the foreign secretary were unaware of these papers prior to publication. Any requests today for advice from foreign governments are always evaluated carefully with full ministerial oversight and appropriate legal advice."

The Sikh diaspora has expressed outrage and are calling for an urgent and detailed inquiry into the British Government's alleged role in Operation Bluestar. The documents reveal that Britain's elite Special Air Service unit may have been involved in planning the 1984 operation.

UK Sikh Council head Gurmeh Singh said in a media statement: "Thousands of innocent men, women and children were killed in the attack, which took place on one of the holiest days in the Sikh calendar. This is and remains one of the darkest episodes in Sikh history.

"I am calling for an urgent inquiry into the UK Government's involvement in the events of 1984, including a full disclosure of all documentation."

UK Sikh Federation spokesman Gurjeet Singh was quoted as saying that Britain's ruling Conservatives need to understand that 1984 "is far more important than the 1919 massacre given that the majority of British Sikhs are born in the UK and the events of 1984 are very fresh in their minds and many of those who

perpetrated those killings of innocent Sikh pilgrims have not been punished".

Labour MP Tom Watson, whose West Bromwich constituency near Birmingham contains many Sikhs, said on Monday that British Sikhs would "expect some answers from the Foreign Secretary. Another Labour MP and NRI, Virendra Sharma, who represents the Ealing Southall constituency in West London, said: "People are angry because it was not publicly known that Thatcher was helping the Indian Government. It was wrong in principle to help other governments in such actions."

Thursday, January 16, 2014, Chandigarh, India

Cameron rejects conspiracy theory on Operation Bluestar

British Prime Minister David Cameron has rejected any "conspiracy theory" that the prospects of a lucrative commercial deal may have influenced the British government's decision in 1984 to supply specialist military help for the storming of the Golden Temple.

Cameron was responding to a query from Labour MP Tom Watson in the House of Commons on Wednesday. Watson had asked why the prime minister didn't ask Lords Geoffrey Howe and Leon Brittan (former foreign and home secretaries) what was agreed at the time and "whether it had anything to do with the Westland Helicopter deal at the time".

Cameron said, "I fear that the honourable member may have got a conspiracy theory too far." He, however, quickly added, "It's very important that we get to the bottom of what had happened."

He added, "That's why I have asked the cabinet secretary to lead the review. He will establish the facts, find out the truth, and the results will be made public." In response to a question from another Labour MP, Pat McFadden from Wolverhampton South East, he confirmed:

"The findings will be made public." Back in 1984, there was a widespread speculation that the British government was putting undue pressure on India to agree to the purchase of 21 Westland 30 helicopters for oil exploration duties. The lucrative deal was

linked to a British government grant of £65 million, but the helicopters soon proved unsuitable and the entire fleet was grounded in 1991. Some of the grounded helicopters are still believed to be in storage somewhere in India.

Earlier this week, newly released British government documents confirmed that Prime Minister Margaret Thatcher had decided to respond favourably to an Indian request for specialist British military advice from elite SAS military commandos on removing Sikh militants from the Golden Temple.

BJP Fall, principal private secretary to the British foreign secretary, said in a letter written in February 1984: "The Indian authorities recently sought British advice over a plan to remove Sikh extremists from the Golden Temple in Amritsar. The foreign office decided to respond favourably to the Indian request and, with the prime minister's agreement, an SAD (SAS) officer has visited India and drawn up a plan which has been approved by Ms Gandhi. The foreign secretary believes the Indian government may put the plan into operation shortly."

At the time there was no knowledge of any forthcoming British military help for storming the Golden Temple, but there was plenty of discussion about other British-Indian commercial military deals in the pipeline.

A spokesman for the prestigious Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) told the Tribune, "India has been a major arms importer for many years, including in the 1980s. The UK arms industry has also always been heavily competing for Indian arms orders and India was certainly a key market for the British arms industry in the 1980s. For example, in the mid-1985-86 India acquired a secondhand refitted aircraft carrier (procured 1986) and 18 sea harrier combat aircraft to operate from Indian aircraft carriers from the UK.

"These deals together were worth somewhere in the region of \$500m or more at the time. This was the biggest order for UK weapons from India in 1984-85 and the years immediately following. There were also some smaller sales of major arms and possibly other deals for other types of military equipment. Furthermore, India was making decisions about other

major arms procurement projects for which UK companies were competing against others."

UK's MI-5 officers visited Golden Temple:

RAW officer's book

Tribune News Service
New Delhi, January 15, 2014

Former Additional Director of the Research & Analysis Wing B Raman notes in his memoirs that at the request of the then RAW Chief RN Kao, two officers of the British Security Service (MI-5) had visited the Golden Temple as tourists and advised then Prime Minister Indira Gandhi to be patient and avoid action or use of police force.

There is no mention of a visit by members of the elite Special Air Service (SAS) of the UK, as mentioned in the latest controversy over its possible involvement in the military operation of 1984.

Recalling the run-up to the Operation Bluestar by the Indian Army to flush out Jarnail Singh Bhindranwale and his armed men from the sacred place, Raman notes there was "some unease" in the intelligence community over the wisdom of the proposed course of action.

"One had an impression that Kao felt it would be better to be patient for some weeks instead of taking any precipitate action, which might prove counter-productive...I was given to understand that at the request of Kao, two officers of the British Security Service (MI-5) visited the Golden Temple as tourists and gave a similar advice to Indira Gandhi to be patient and avoid action or use the police," Raman wrote in chapter "The Khalistani Terrorism" in his book "The Kaoboy of R&AW: Down Memory Lane" published in 2007. No date of the visit by these officers to the Golden Temple is mentioned. Raman, who died last June, retired as the Additional Secretary in the Cabinet Secretariat in 1994.

"Rajiv Gandhi and two of his close associates held a number of secret meetings, recording the discussions, transcribing them and putting up the transcripts to Kao for briefing Indira Gandhi. These talks failed to persuade Akali Dal leaders to cooperate with the Government of India by persuading the Khalistani

elements to vacate the Golden Temple peacefully. These transcripts, which were kept in the secret archives of RAW, were very valuable records. They showed how earnestly Indira Gandhi tried to avoid having to send the Army into the Golden Temple. One hopes they are kept safely and would be available for future historians” wrote Raman.

The Op that still rankles

- The Army action at the Golden Temple complex in Amritsar called “Operation Bluestar”, which continues to rankle, was carried out between June 3 and 6, 1984
- Major General KS Brar (later Lt Gen), then GOC of 9 Infantry Division, was entrusted with the sensitive task of flushing out Jarnail Singh Bhindranwale and his armed supporters from the precincts of the complex
- Though some accounts put the casualty figures higher, according to official accounts, a total of 83 Army personnel lost their lives and 248 were injured during the operation, while 492 civilians were killed and 86 injured. About 1,600 person were apprehended
- The operation led to a huge backlash, leading to the assassination of the then Prime Minister Indira Gandhi by her Sikh bodyguards, following which there was a large-scale violence against Sikhs in New Delhi and at some other places

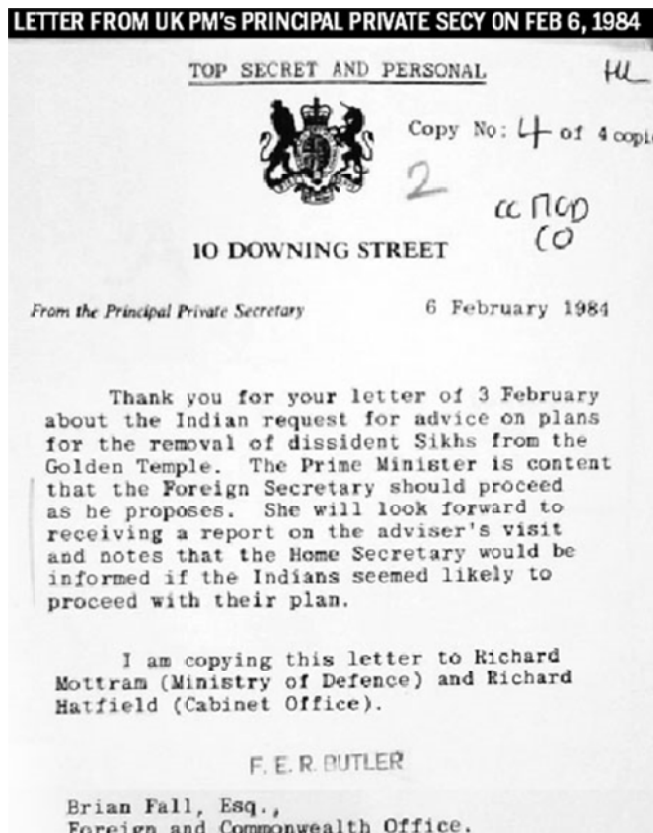
“It is about time that the Government of India decided to tell us the truth as to what the real facts were. This would enable the people of India to conclude whether Operation Bluestar was a strategic miscalculation”

Arun Jaitley, BJP LEADER

“I am quite dumbfounded because the operation was planned and executed by military commanders in India. There is no question...we never saw anyone from UK coming in here and telling us how to plan the operation”

Lt Gen KS Brar (retired), LED OP BLUESTAR

SPECIAL INVESTIGATING TEAM TO PROBE '84 RIOTS: DELHI GOVT

Manish Sisodia makes announcement after CM Kejriwal meets
Lt Governor

Tribune News Service

New Delhi, January 29, 2014

The Delhi Government on Wednesday announced the setting up of a Special Investigation Team (SIT) to probe the killing of Sikhs in the 1984 riots that were triggered by the assassination of then Prime Minister Indira Gandhi.

Delhi Education Minister Manish Sisodia said the government had given its in-principle approval to the SIT after discussing it with Delhi Lieutenant Governor Najeeb Jung. “The L-G gave a positive response. The proposal will be taken up in the next Cabinet meeting where the modalities of the SIT will be discussed,” Sisodia said. Delhi Chief Minister Arvind Kejriwal had met the L-G today morning to request the setting up of an SIT to probe the riots that took place nearly 30 years ago. Two commissions of inquiry and seven committees have been set up till date to probe the riots

in the National Capital following Indira Gandhi's killing by two of her Sikh bodyguards on October 31, 1984. The number of dead is disputed. As per records, 2,773 persons were killed, but the Ranganath Mishra commission - the first set up to probe the riots - was given names, addresses and details of 3,870 persons killed in Delhi alone.

Senior advocate and AAP member HS Phoolka said the SIT must have non-Delhi Police officers and alleged its personnel had connived with the rioters. Jarnail Singh, the author of 'I Accuse... the Anti-Sikh Violence of 1984' said the SIT should be under the Supreme Court. "It makes little sense otherwise as the CBI and the Delhi Police are under the Central Government," he said.

According to the 2005 GT Nanavati Commission report, 587 FIRs were registered. As many as 241 were closed by the police as untraced and were not sent for trial to the court. "Till now, only 12 murder cases have resulted in conviction. This is a minuscule number keeping in view about 3,000 murders," Phoolka said.

The Nanavati Commission indicted Jagdish Tytler and found colossal failure in maintenance of law and order in Delhi during the riots. It expressed dissatisfaction over the role of the then Lt Governor PG Gavai and Delhi Police commissioner SC Tandon. The Commission also touched upon the delay in deploying the Army in the Capital and why it was not moved in on October 31 itself.

The Lt Governor of Delhi has the power to deploy the Army in such circumstances, without waiting for political clearance. The then Lt Governor, PG Gavai claimed he gave the go-ahead to Delhi Police commissioner SC Tandon on the morning of November 1, the day the riots erupted. The Delhi Police is directly under the Central Government.

Earlier this morning, the Delhi Sikh Gurdwara Management Committee (DSGMC) demanded that the Union Government set up an SIT to probe the anti-Sikh riots.

"There is no need for a SIT probe as several earlier high-level inquiries have pointed towards the role of Congress leaders in this planned mass massacre of Sikhs. The need of the hour is to take exemplary

action against Congress leaders involved in this dastardly act so that succour could be provided to the victim families." PS Badal, Punjab Chief Minister.

2 commissions, 7 panels

Nanavati Commission	2000
Rang Nath Misra Commission	May 1985
Narula Committee	Dec 1993
Potti Rosha Committee	Mar, 1990
Jain Aggarwal Committee	Dec 1990
Kapur Mittal Committee	Feb, 1987
Jain Banerjee Committee	Feb 1987
Ahuja Committee	Feb 1987
Dhillon Committee	1985

PROTEST AT BRITISH HIGH COMMISSION, NEW DELHI

The All India Sikh Students Federation (AISSF) alongwith other Sikh organisations will hold a peaceful protest march and justice rally in front of the British High Commission at Chankyapuri in Delhi on January 17 in protest against the involvement of the then British Government involving its assistance in planning of Blue Star Operation by sending their officers.

Announcing this here today, AISSF President Karnail Singh Peer Mohammad said the federation had called upon all the Sikh organisations, including the SGPC, Akali Dal, Damdami Taksal, Dal Khalsa, SAD Amritsar and SAD Panjpardhani to join in protest march.

He said Sikh organisation will be submitting a memorandum to Sir James David Beven British High Commission demanding present British government to take full responsibility of the actions of then British Prime Minister and to pass a resolution by the British Parliament condemning the role of then Prime Minister Thatcher.

It is unfortunate the then British Prime Minister Margrete Thatcher helped then Indian Prime Minister Indira Gandhi in planning of Operation Bluestar and made the British Prime Minister equally responsible and guilty of crimes against the Sikhs during Army's operation Blue Star invading the Sikh shrine. The resolution passed by the British Parliament must be stated that Thatcher's was wrong and condemnable.

According to Mr Peer Mohammed the Sikh activists will be assembling at Gurdwara Bangla Sahib where after offering ardas they would go in march in peaceful manner and hold peaceful justice rally in front of British High Commission. UNI XC SB AS2114 NNNN

OPERATION SUNDOWN

Plan to abduct Sant Bhindranwale from Guru Nanak Niwas in Dec. 1983 – More chapters of black history of India coming into light

Chandigarh/ Punjab (February 01, 2014):

According to India Today: “Months before Prime Minister Indira Gandhi sent the Indian Army into the Golden Temple in 1984, she considered a covert commando raid to apprehend radical Sikh leader Jarnail Singh Bhindranwale”.

India Today (IT) has recently published a detailed report claiming that it's investigations into the recently declassified Margaret Thatcher's documents in the United Kingdom, revealed a raid that was planned by Research and Analysis Wing (R&AW) to “abduct” Sant Jarnail Singh Bhindranwale from a building outside the Darbar Sahib (also called the Golden Temple of Amritsar).

“Interviews with retired commandos and RAW officials revealed that the plan was initiated sometime in late 1983 at the behest of Gandhi's security adviser and RAW founder, R.N. Kao” India Today has noted in it's special news-story titled: “Indira Gandhi considered

secret commando raid before Operation Bluestar” by Sandeep Unnithan New Delhi, published on India Today's website on February 1, 2014.

Recent revelations have made it clear that Indira Gandhi was planning armed action much earlier to June 1984 which reconfirms that claim of the Sikh nation that armed actions against the Sikhs pre-planned and there was no immediate compulsion before the Indian state or the Indira Gandhi's regime to launch armed attack in June 1984 on the martyrdom day of fifth Sikh Guru.

According to India Today: “[a]n official from Britain's elite Special Air Services (SAS) visited India in December 1983 and vetted the plan in which 200 commandos of RAW's military wing, the Special Group (SG), would abduct the separatist militant leader in a combined ground and air assault. SG commandos rehearsed for several months on a mockup of the three-storeyed Guru Nanak Niwas, which they constructed at their base in Sarsawa, UP”.

“The commandos flew night sorties on specially modified Mi-4 helicopters and even practised heli-drops on buildings near Amritsar. A commando assault unit was to drive in from the ground and drive away with the separatist leader. The commandos did anticipate a firefight with Bhindranwale's heavily armed followers”.

The plan was, however, called off by the Prime Minister in April 1984. According to Indian Today “[o]ne of the reasons for scrapping the plan was that she feared civilian casualties in the firefight”.

It may be recalled here that Indira Gandhi order armed attack on Darbar Sahib in June 1984, which was codenamed as “Operation Blue Star” in which Indian Army massacred more than a thousand Sikh pilgrims. The physical structure of Akal Takht sahib was destroyed with tanks-canon shots and the national Sikh library called the “Sikh Reference Library” was reduced to ashes. Army attacked on the martyrdom day of Guru Arjan Dev Ji, a day when more Sikhs were visiting Darbar Sahib to pay obeisance to the martyred Sikh Guru.

According to India Today: “[h]azy outlines of this secret RAW plan were whispered about even in the

aftermath of Operation Bluestar. Mark Tully and Satish Jacob's 1985 book "Amritsar: Mrs Gandhi's last battle" mentions a commando unit rehearsing a raid on a mock-up of the Golden Temple created in Chakrata". "Military analysts, however, believe the plan had only limited chances of success. "The operation would have needed a guarantee of success, which a special forces kidnap cannot provide," says Colonel Vivek Chadha (retired) of the Institute of Defence Studies and Analyses" India Today report reads further.

"Bhindranwale's heavily armed militants would have had a bloody skirmish with the commandos. The isolation of one building would have been a challenge." Sundown now offers only a tantalising alternate view of whether history might have been any different if it had succeeded" India Today's report reads in the end.

By PARMJIT SINGH

Published: February 1, 2014

<http://www.sikhsiyasat.net/2014/02/01/operation-sundown-plan-to-abduct-sant-bhindranwale-from-guru-nanak-niwas-in-dec-1983-more-chapters-of-black-history-of-india-coming-into-light/>

REPORT AFFIRMS THATCHER AND GANDHI COLLUDED ON OPERATION BLUE STAR *Sikhs ask for full disclosure on 1984 and beyond*

The results, released yesterday, of the UK government's investigation into its involvement in the 1984 Operation Blue Star confirm that, at Indian Prime Minister Indira Gandhi's request for advice, British Prime Minister Margaret Thatcher did send to Delhi a Special Air Services military officer, who recommended a paramilitary attack at Darbar Sahib using helicopters.

The report attempts to minimize Great Britain's role in the attack by explaining that the military advice from the SAS officer had "limited impact in practice" because the actual Indian army operation was a ground assault rather than a surprise attack by troops dropped from helicopters.

The apparent similarity between the two strategies was in the field of operation, which was not mentioned in the report. As with the SAS recommendation, the army attacked from all areas of the complex rather than initiating from the south side, as the Indians had originally planned.

But while UK officials are splitting hairs on the technicalities and mechanics of the operation, to downplay its actions 30 years ago, Sikhs are expressing outrage that Thatcher agreed to such a request from Indian officials.

"Why would we want to say attack it, in any way whatsoever?" said Harmander Singh, a spokesman for the social-policy think tank, Sikhs in England. He was among 30 Sikh who met Tuesday with Jeremy Heywood, the prime minister's cabinet secretary, and Hugo Swire, a minister of the Foreign and Commonwealth Office, and other officials, to discuss the report.

The Sikhs were unanimous in conveying their dissatisfaction with the scope of the investigation and conclusion of the report, said Harmander Singh, who also is marathon runner Fauja Singh's coach. "The Sikhs thought it was not comprehensive," he told SikhNN.

The report is very limited in that it only looks at the run up to the attack, said Jas Singh, spokesman for the political pressure group, the Sikh Federation, UK, who also was at the Tuesday meeting. It is a summary of the facts on the advice that the Indians did not act upon.

"They haven't actually shared what the advice was," he told SikhNN. "(But) what is absolutely clear, and the foreign secretary admitted it, is that the government was involved.

"What we want to know is the complete involvement of the British government, not only in the run up to June 1984, but the military advice they provided and what was the ongoing relationship between the British and Indian governments after the horrific attack in June."

The army operation against the largely civilian population at Darbar Sahib resulted in the deaths of thousands of men, women and children. The Jan. 4 report shows the UK government played an ancillary role in a barbaric operation that led to further political turmoil and human rights abuses, including Gandhi's assassination; the anti-Sikh state-sponsored pogroms; the covert decade-long government policy of subjugating the Sikhs by converting Punjab into a

police state and engaging in mass extrajudicial killings; and the disappearance of dissidents and persecution of political prisoners, which is still happening today.

The Thatcher-Gandhi connection was revealed on Jan. 13, 2014 when two top-secret letters from 1984 were released as part of the British government's 30-year rule that requires secret documents be disclosed to the public after that period of time has passed. The UK report says the documents were "inadvertently" released, but it does not offer a compelling government interest that could have exempted them from the Freedom of Information Act, to have them hidden from the public.

On the same day the report was released, Prime Minister David Cameron ordered Heywood to conduct a fact-finding inquiry to determine the extent of the British involvement in the army operation at Darbar Sahib, also called Harmandir Sahib, and known to the West as the Golden Temple.

Heywood studied 200 files with about 23,000 documents from various agencies, except those from the defense ministry that were destroyed in 2007, when its secret files on 1984 were released under the ministry's 25-year rule.

The UK report shows the following:

On Jan. 30, 1984, the "Indian Intelligence Coordinator" made an urgent request to the British government for expert military advice on contingency plans for potential action against those occupying the Darbar Sahib complex, the report says.

By Feb. 6, 1984, Thatcher agreed to the request "on advice from the British High Commission that it would be good for the bilateral relationship, whereas refusal would not be understood by the Indian Prime Minister, Mrs. Gandhi," the report says.

Between Feb. 8 and Feb. 17, 1984, a British SAS military officer was in India advising Indian counterterrorist team commanders on operation concepts that they already were working on, including tactics and techniques. No other forms of assistance for the operation, such as equipment, tactical intelligence or manpower were offered, the report says.

The SAS officer also conducted a ground reconnaissance at the Darbar Sahib with the Indian Special Operations Group during that time, the report says. The reconnaissance effort was mentioned in a 2007 book by Bahukutumbi Raman, a former member of India's intelligence, Research and Analysis Wing (RAW).

On Feb. 13, 1984, the SAS officer gave the Indian authorities the following recommendation:

Simultaneously assault all critical areas of the Darbar Sahib complex using a sufficient number of helicopters, with and the capability to insert troops by helicopter, to assure surprise and momentum. He also advised on command-and-control arrangements, and night-time co-ordination of paramilitary forces with special-operations forces, the report says.

The SAS officer "also made clear that this type of operation should only be put into effect as a last resort when all other courses of negotiation had failed," the report says.

On Feb. 21, 1984, the SAS officer filed a detailed report on his visit and high-level recommendations. His report will not be released to the public for national security reasons.

On Feb. 23, 1984, a summary of the SAS officer's report was included in a formal Foreign and Commonwealth Office report sent to Thatcher's office. It stated that the SAS officer had "drawn up a plan, which has been approved by Mrs. Gandhi."

Heywood disavowed recent Indian media stories that the SAS officer's plan was called Operation Sundown, designed to detain Sant Jarnail Singh Bhindranwale.

"There is no mention of Operation Sundown in UK files," Heywood writes. "Nor do those interviewed recall that name. Nor was the UK military adviser's report of February focused on a "snatch" operation. The plan it focused on was designed to re-establish control over the temple complex," the report says. The British requested from the Indians a prior warning of any operation, so that they could make security arrangements in London. The Indians never sent a warning, the report says.

Between June 4 and June 7, 1984, Gandhi executed the final Operation Blue Star plan, which had morphed from a paramilitary operation into a full army assault at Darbar Sahib, with heavy constraint of other historical gurdwaras of Punjab. The entire state was cut off from the rest of the world.

On June 13, 1984, the official Indian account states that the invasion of Darbar Sahib involved armor and light artillery to support the methodic clearance of dissidents by army troops from the ground, not from helicopters, the report says. But it did not state that helicopters were not used at all.

Around that time, an undated letter between the Indian Intelligence Coordinator and a UK official indicates that some time after the SAS officer left India, the Indian army took over lead responsibility for the operation, the report says. "The main concept behind the operation changed, and a frontal assault was attempted," the report says.

On June 14, 1984, Gandhi sent a letter to Thatcher justifying her decision to use the army. The Indian paramilitary forces were insufficient in number so the army had to be sent, she said, according to the report. In July 1984, a former British officer recalled being told by an Indian intelligence official that the Indian Special Operations Group and the army did not have the helicopter capabilities for a simultaneous assault, the report says. The simultaneous assault took place on the ground, instead, with Indian army soldiers.

By Anju Kaur, SikhNN staff writer, Washington Bureau
Posted: Thursday, February 06, 2014 | 12:14 pm

NATIONAL SIKH COUNCIL OF AUSTRALIA INC

170 – Ninth Avenue, Austral, NSW 2179
Voice of the Sikhs in Australia (Inc. No: INC9877869)
President: Ajmer Singh Gill JP
Secretary: Bawa Singh Jagdev, OAM JP

The Hon. Tony Abbott, MP F/nsca/min/16114
Prime Minister of Australia,
Parliament House,
CANBERRA ACT 2600.

Hon. Prime Minister,

History shows that the Sikh servicemen and women had played a significant role in the British Empire, while fighting along with the Allied forces in WW 1 and WW 11 and over 12 Sikh soldiers were awarded the highest military decoration the Victoria Cross.

However Sikhs all over the world were shocked to read the news from the documents, released from the UK National Archive by the UK Prime Minister's office, that British Prime Minister Margaret Thatcher fully supported, actively engaged in and advised the Indian government and was kept fully informed of the preparation of the "Blue Star" operation in the months leading up to the actual raid on the holiest of the holy Sikh shrine the "Golden Temple" in June 1984. Mercilessly killing and wounding thousands of innocent men women and children pilgrims during the raid on the Golden Temple and destroying it completely.

The released documents show that Britain was thus a party to the massacre of thousands of innocent Sikh men women and children pilgrims.

This comes as shocking news just as Sikhs are preparing to celebrate the centenary of Gallipoli. National Sikh Council Of Australia being the peak representative body of the Sikhs in Australia had been inundated by calls and emails from the Sikhs all over Australia asking the Council to write to the Prime Minister to find out how much, if any, involvement the then Australian government had in supporting and advising the Indian government in the preparation and execution of Blue Star operation.

The National Sikh Council will appreciate if you please let the Council know if the then Australian government was also a party, in any way, in supporting the Blue Star Operation.

Yours sincerely,
Bawa Singh Jagdev OAM,
Secretary, Mobile 0401211111
For and on behalf of the National Sikh Council Of Australia Inc.
Thursday, January 16, 2014

*Copy: - Mr. Bill Shorten MP, Leader of the Opposition.

*Copy: - Ms. Michelle Rowland MP

ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਇਸ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿਚ

(ਭਾਗ-੧੧)

Gurmat and science in present scenario (Part-11)

ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ ॥ ਆਪਨ ਚਲਿਤੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ

Nothing is born and nothing dies. Birth and death are only the Akal Purkh's game

ਕੁਦਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਧਰਤੀ ਅਜੇਹਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਅਨੇਕਾ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕੁਝ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦਾ ਚਕਰ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਖੇਲ ਉਸ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੰਮਣਾ, ਮਰਣਾ, ਦਿਸਣਾ ਤੇ ਅਣਦਿਸਣਾ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮੁ ਵਿਚ ਚਲਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਰ ਨਾਸ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ ਜਪਾਏ ਤਾਂ ਹੀ ਜੀਵ ਉਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ ॥ ਆਪਨ ਚਲਿਤੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ ॥

ਆਵਨੁ ਜਾਵਨੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਨਦ੍ਰਿਸਟਿ ॥ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਧਾਰੀ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ ਸਗਲ ਮਹਿ ਆਪਿ ॥ ਅਨਿਕ ਜੁਗਤਿ ਰਚਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਿ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਖੰਡ ॥ ਧਾਰਣ ਧਾਰਿ ਰਹਿਓ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ ਅਲਖ ਅਭੇਦ ਪੁਰਖ ਪਰਤਾਪ ॥ ਆਪਿ ਜਪਾਏ ਤ ਨਾਨਕ ਜਾਪ ॥੬॥ (੨੮੧, ੨੮੨)

ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਕਬੂਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਦਾਸ ਉਸ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮੁ ਤੇ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪਣੇ ਅਜੇਹੇ ਸੇਵਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੇਵਕ ਜਿਧਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕੀਤਿਆਂ, ਉਹ ਆਤਮਕ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮਨ ਸਦਾ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ

ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਮਨੁੱਖ ਆਤਮਕ ਮੌਤੇ ਮਰ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਸਹਜਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਨਾ ਤਿਸੁ ਮਰਣੁ ਨ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ॥ ਠਾਕੁਰ ਮਹਿ ਦਾਸੁ ਦਾਸ ਮਹਿ ਸੋਇ ॥ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥੧॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਸਹਜ ਘਰੁ ਪਾਈਐ ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਭੇਟੇ ਮਰਿ ਆਈਐ ਜਾਈਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੬੮੬)

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਤਤੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਸੁਆਸ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਸ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੰਤਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਤਾਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਸੁਆਸ ਕਿਥੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਜੋ ਕਿ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਫੁਲਿਆ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਾਤਮਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਏ ਨੂੰ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਾਤਮਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਲ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਿਲ ਕੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿ ਜੰਮਣਾਂ ਮਰਨਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਖੇਡ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬੀਤਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕਰਕੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਖਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਇਥੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਭਰਮ ਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੀਵਾਤਮਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਇਹ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਬੋਖਲਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਗਤ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੇ ਇਕ ਖੇਡ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮੁ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਾਤਮਾ ਕਦੀ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਰਨ ਜੋਗਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜੀਵਾਤਮਾ ਕਦੀ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਇਸ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਮੁੜ ਮੁੜ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਪਵਨੈ ਮਹਿ ਪਵਨੁ ਸਮਾਇਆ ॥ ਜੋਤੀ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਲਿ ਜਾਇਆ ॥ ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਹੋਈ ਏਕ ॥ ਰੋਵਨਹਾਰੇ ਕੀ ਕਵਨ ਟੇਕ ॥੧॥ ਕਉਨੁ ਮੁਆ ਰੇ ਕਉਨੁ ਮੁਆ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਿਲਿ

ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰਾ ਇਹੁ ਤਉ ਚਲਤੁ ਭਇਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅਗਲੀ ਕਿਛੁ
ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਈ ॥ ਰੋਵਨਹਾਰੁ ਭਿ ਉਠਿ ਸਿਧਾਈ ॥ ਭਰਮ ਮੋਹ ਕੇ ਬਾਂਧੇ
ਬੰਧ ॥ ਸੁਪਨੁ ਭਇਆ ਭਖਲਾਏ ਅੰਧ ॥੨॥ ਇਹੁ ਤਉ ਰਚਨੁ ਰਚਿਆ
ਕਰਤਾਰਿ ॥ ਆਵਤ ਜਾਵਤ ਹੁਕਮਿ ਅਪਾਰਿ ॥ ਨਹ ਕੋ ਮੁਆ ਨ ਮਰਣੈ
ਜੋਗੁ ॥ ਨਹ ਬਿਨਸੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੋਗੁ ॥੩॥ ਜੋ ਇਹੁ ਜਾਣਹੁ ਸੋ ਇਹੁ
ਨਾਹਿ ॥ ਜਾਨਣਹਾਰੇ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ
ਚੁਕਾਇਆ ॥ ਨਾ ਕੋਈ ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇਆ ॥੪॥੧੦॥ (੮੮੫)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ
ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਹੀ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ
ਹੈ। ਜੀਵ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਅੰਸ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨਾ
ਮਰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਜਾ ਦਾ ਮਾਲਕ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮੁ ਵਿਚ ਸਭ ਦੀ ਸੰਭਾਲ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਹੁਕਮੁ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲ
ਕਰਈਏ।

ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਵਾਸੀ ॥ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਹੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥ ਨਾ ਜੀਉ
ਮਰੈ ਨ ਮਾਰਿਆ ਜਾਈ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਸਬਦਿ ਰਜਾਈ ਹੇ ॥੧੩॥ (੧੦੨੬)

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਗੁਜਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਹਨ,
ਤਾਂ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਅੱਜਕਲ ਕਈ ਲੋਕ ਹਰ ਸਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ ਮਨਾਉਂਦੇ
ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਡੁੱਬਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ
ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ
ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸੁਆਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੀ
ਬਚੀ ਹੋਈ ਉਮਰ ਇਕ ਦਿਨ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਤਨ ਮਨ ਮਾਇਆ
ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਭੋਗਣ ਵਿਚ ਚੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ
ਫਿਕਰ ਜਾਂ ਸੋਚੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪਰਵਾਹ
ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੀਤ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,
ਤੇ ਅਜੇਹਾ ਅਵੇਸਲਾ ਜੀਵ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਬਾਜੀ
ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ
ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਧਨ, ਦੌਲਤ, ਮਾਇਆ ਤੇ ਰੁਤਬੇ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ
ਨਾਲ ਆਫਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਮਝਾਇਆਂ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਨਹੀਂ
ਤੇ ਆਕੜ ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਟਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ
ਜੀਵ ਦੀ ਆਕੜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਠੋਕਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ
ਦੇ ਸੁਆਸ ਮੁਕਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਜੇਹਾ ਹੰਕਾਰੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿਗ ਪੈਂਦਾ
ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮ: ੧ ॥ ਸੂਰਜ ਚੜੈ ਵਿਜੋਗਿ ਸਭਸੈ ਘਟੈ ਆਰਜਾ ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਰਤਾ
ਭੋਗਿ ਕੋਈ ਹਾਰੈ ਕੋ ਜਿਣੈ ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਭਰਿਆ ਫੂਕਿ ਆਖਣਿ ਕਹਣਿ ਨ
ਥੰਮੀਐ ॥ ਨਾਨਕ ਵੇਖੈ ਆਪਿ ਫੂਕ ਕਵਾਏ ਫਹਿ ਪਵੈ ॥੨॥ (੧੨੪੪)

ਮਨੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗਲ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ
ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਤੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਨਾਮੁ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈਂ? ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਰੀਰ
ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਨਾਮੁ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਮਾਂ ਨਾਲ
ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ, ਮਾਨੋ ਧੂਏਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ
ਹਵਾ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁੱਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ
ਜਿਊਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਗਲੇ ਪਲ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ
ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਦਾ
ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ
ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਅਨੇਕਾ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਧਨ
ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਧਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਾਇਦਾਦ, ਘਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸਿਰਫ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਭਗਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਟਿਕ
ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮੁ
ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ।

ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੯ ॥ ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ॥ ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ
ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ ਧੂਏਂ ਕਾ ਪਹਾਰੁ ॥ ਤੈ
ਸਾਚਾ ਮਾਨਿਆ ਕਿਹ ਬਿਚਾਰਿ ॥੧॥ ਧਨੁ ਦਾਰਾ ਸੰਪਤਿ ਗ੍ਰੇਹੁ ॥ ਕਛੁ
ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ ਸਮਝ ਲੇਹੁ ॥੨॥ ਇਕ ਭਗਤਿ ਨਾਰਾਇਨੁ ਹੋਇ ਸੰਗਿ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਜੁ ਤਿਹ ਏਕ ਗੰਗਿ ॥੩॥੪॥ (੧੧੮੬, ੧੧੮੭)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤੇਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ? ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਉ? ਕੌਣ ਕਿਸੇ
ਦਾ ਪੁੱਤਰ? ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਹੁਟੀ? ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਸਾਥ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਰਾ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾ ਸਬੰਧੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਨ, ਧਰਤੀ, ਸਾਰੀ
ਮਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ
ਸਾਥ ਮੁੱਕਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਜੀਵ
ਕਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੰਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਿਹੜਾ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਦਾ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ
ਵੇਲੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ
ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਰਾਗੁ ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੯ ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਤੇਰੇ ਕੋ ਨ ਸਹਾਈ ॥ ਕਾਂ ਕੀ
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋ ਕਾਹੂ ਕੋ ਭਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਧਨੁ ਧਰਨੀ
ਅਰੁ ਸੰਪਤਿ ਸਗਰੀ ਜੋ ਮਾਨਿਓ ਅਪਨਾਈ ॥ ਤਨ ਛੂਟੈ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨ
ਚਾਲੈ ਕਹਾ ਤਾਹਿ ਲਪਟਾਈ ॥੧॥ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਦਾ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਤਾ
ਸਿਉ ਰੁਚਿ ਨ ਬਢਾਈ ॥ ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਜਗਤ ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਜਿਉ

ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਾਈ ॥੨॥੧॥ (੧੨੩੧)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਤੇ ਪਿਆਂ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਕਈ ਪਦਾਰਥ ਵੇਖੀਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਉ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦਿੱਸ ਰਹੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਦਾਰਥ ਸਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੋਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਪ ਕਮਾ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਟਿਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬੁਲਬੁਲਾ ਸਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜਗਤ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਵਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ ਪਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉ ਸੁਪਨਾ ਅਰੁ ਪੇਖਨਾ ਐਸੇ ਜਗ ਕਉ ਜਾਨਿ ॥ ਇਨ ਮੈ ਕਛੁ ਸਾਰੇ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਭਗਵਾਨ ॥੨੩॥ ਨਿਸਿ ਦਿਨੁ ਮਾਇਆ ਕਾਰਨੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਭੋਲਤ ਨੀਤ ॥ ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਉ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥੨੪॥ ਜੈਸੇ ਜਲ ਤੇ ਬੁਦਬੁਦਾ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਨੀਤ ॥ ਜਗ ਰਚਨਾ ਤੈਸੇ ਰਚੀ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਮੀਤ ॥੨੫॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਛੁ ਨ ਚੇਤਈ ਮਦਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ਅੰਧੁ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਪਰਤ ਤਾਹਿ ਜਮ ਫੰਧ ॥੨੬॥

(੧੪੨੨)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀ ਫਾਹੀ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਾਸ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਮ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆਨ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਥਾਂ ਉਸੇ ਦਾ ਚਾਨਣ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਮਾਇਆ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਲੋਂ ਰੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਉਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਉਹ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਦਇਆਵਾਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਨਾ ਕੁਝ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕੁਝ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਭ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਕ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਓਟ ਤੇ ਆਸਰਾ ਹੈ।

ਨਾ ਕਿਛੁ ਆਵਤ ਨਾ ਕਿਛੁ ਜਾਵਤ ਸਭੁ ਖੇਲੁ ਕੀਓ ਹਰਿ ਰਾਇਓ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਅਗਮ ਅਗਮ ਹੈ ਠਾਕੁਰ ਭਗਤ ਟੇਕ ਹਰਿ ਨਾਇਓ

॥੪॥੧੫॥੧੩੬॥ (੨੦੯)

ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕੇ ਆਖਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਨੌ ਨਿਧ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਹੀ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਾ ਕੁਝ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ, ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਪਾ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਣਹਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਉਹੀ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਏ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬਦ ਵਿਚ ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰੀਰ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਰਮੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਮੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਸ ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਲ ਭਟਕਣ ਦੇ ਥਾਂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਭੋ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਇਹੀ ਅਸਲ ਪੂਜਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਪਰਮ ਤੱਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝ ਰੱਖਣਾ, ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵੱਸਦਾ ਵੇਖੋ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸੂਝ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਇਹੀ ਸਮਝਾਂਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਰਮ ਤਤੁ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਵੱਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੂੰ ਬਨਾਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ।

ਪੀਪਾ ॥ ਕਾਯਉ ਦੇਵਾ ਕਾਇਅਉ ਦੇਵਲ ਕਾਇਅਉ ਜੰਗਮ ਜਾਤੀ ॥ ਕਾਇਅਉ ਸੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਾ ਕਾਇਅਉ ਪੂਜਉ ਪਾਤੀ ॥੧॥ ਕਾਇਆ ਬਹੁ ਖੰਡ ਖੋਜਤੇ ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥ ਨਾ ਕਛੁ ਆਇਬੋ ਨਾ ਕਛੁ ਜਾਇਬੋ ਰਾਮ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ਜੋ ਖੋਜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ ॥ ਪੀਪਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਪਰਮ ਤਤੁ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਲਖਾਵੈ ॥੨॥੩॥

(੬੯੫)

ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਨੇ ਕਦੇ ਬਾਜੀ ਪਾ ਕੇ ਵਿਖਾਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਭੇਖ ਵਿਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ

ਇਹ ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਤੇ ਭੇਖ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪਣੀ ਇਹ ਜਗਤ ਰੂਪੀ ਨਕਲੀ ਸ਼ਕਲ ਉਤਾਰ ਕੇ ਖੇਡ ਦਾ ਖਿਲਾਰਾ ਰੋਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਇਕ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਸਰਗੁਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਰੂਪ ਦਿੱਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਰੂਪ ਨਾਸ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ, ਕਿ ਜੀਵ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੇ, ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਰੁੱਖ ਦਾ ਬੀ ਬੀਜ ਕੇ ਜੜ੍ਹਾਂ, ਤਣਾਂ, ਟਾਹਣੀਆਂ, ਪੱਤੇ, ਫੁੱਲ, ਫਲ, ਆਦਿਕ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੁੱਖ ਦੇ ਫਲ ਪੱਕਣ ਤੇ ਉਹੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੀਜ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਅਸਲਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਦਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਆਕਾਸ਼ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘੜਿਆਂ (ਬੱਦਲਾਂ) ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਘੜੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੀਂਹ ਪੈ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੱਦਲ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕੱਲਾ ਆਕਾਸ਼ ਦਿੱਸਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜੀਵਾਤਮਾ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਭਰਮ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਆਦਿਕ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਉੱਠਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਜੀਵਾਤਮਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਦੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਜੀਵਾਤਮਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਆਪ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਆਪ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਅੰਦਰੋਂ ਧੋਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਗਤ, ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਦਿੱਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੧ ॥ ੧੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਬਾਜੀਗਰਿ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥ ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਭੇਖ ਦਿਖਲਾਈ ॥ ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਬੀਮਿਓ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਤਬ ਏਕੋ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥੧॥ ਕਵਨ ਰੂਪ ਦ੍ਰਿਸਟਿਓ ਬਿਨਸਾਇਓ ॥ ਕਤਹਿ ਗਇਓ ਉਹੁ ਕਤ ਤੇ ਆਇਓ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਲ ਤੇ ਉਠਹਿ ਅਨਿਕ ਤਰੰਗਾ ॥ ਕਨਿਕ ਭੂਖਨ ਕੀਨੇ ਬਹੁ ਰੰਗਾ ॥ ਬੀਜੁ ਬੀਜਿ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ ॥ ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥੨॥ ਸਹਸ ਘਟਾ ਮਹਿ ਏਕੁ ਆਕਾਸੁ ॥ ਘਟ ਛੂਟੇ ਤੇ ਓਹੀ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ਭਰਮ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਕਾਰ ॥ ਭ੍ਰਮ ਛੂਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ ॥੩॥ ਓਹੁ ਅਬਿਨਾਸੀ ਬਿਨਸਤ ਨਾਹੀ ॥ ਨਾ ਕੋ ਆਵੈ ਨਾ ਕੋ ਜਾਹੀ ॥ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਧੋਈ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੀ ਪਰਮ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥੪॥੧॥ (੨੩੬)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਅਜੇਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਵੀ ਅਜੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲੀ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ

ਅੱਗੇ ਇਕ ਮੰਗਤੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਉ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਲਈ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ ਉਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਕਦਰ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਨੇ ਇਹ ਜਗਤ ਰਚਨਾ ਬਣਾਈ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖੇਡ ਵੀ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਟਿਕਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨਿ ਕਿਛੁ ਕੀਆ ਸੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ॥ ਅਪਨੀ ਕੀਮਤਿ ਆਪੇ ਧਰੈ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ ਹਰਿ ਰਾਏ ॥ ਨਾ ਕੋ ਆਵੈ ਨਾ ਕੋ ਜਾਇ ॥੩॥
(੮੭੮)

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣ ਦੀ ਸੂਝ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਬੜੇ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮੁ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਸਹੇੜਦਾ, ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਟੱਲ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ, ਪੂਰੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਰੈ ਨਾਹੀ ਸਦ ਸਦ ਹੀ ਜੀਵੈ ॥ ਅਮਰੁ ਭਇਆ ਅਬਿਨਾਸੀ ਥੀਵੈ ॥ ਨਾ ਕੋ ਆਵੈ ਨਾ ਕੋ ਜਾਵੈ ਗੁਰਿ ਦੂਰਿ ਕੀਆ ਭਰਮੀਜਾ ਹੇ ॥੧੪॥
॥੧੭॥੧॥੩॥ (੧੦੭੪)

ਜੇ ਕਰ ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਅਨੇਕਾ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕੁਝ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦਾ ਚਕਰ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

- ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਜੋ ਕਿ ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਫੁਲਿਆ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਾਤਮਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਦਾ ਹੈ।
- ਜੀਵਾਤਮਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਇਹ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਕਦੇ ਖ਼ਤਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

- ਬੀਤ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ, ਮਾਨੋ ਪੂਏਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜਿਊਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਗਲੇ ਪਲ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾ ਸਬੰਧੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਵੇਲੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।
- ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬੁਲਬੁਲਾ ਸਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜਗਤ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਪੀਪਾ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਣਹਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਉਹੀ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੋਜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਨੇ ਕਦੇ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾ ਕੇ ਵਿਖਾਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਭੇਖ ਵਿਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਹ ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ, ਪੂਰੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

Dr. Sarbjit Singh
RH 1/E-8, Sector-8
Vashi, Navi Mumbai – 400703
Email <sarbjitsingh@yahoo.com>
<http://www.sikhmarg.com/article-dr-sarbjit.html>

ਬੇਬੀ ਡੇ

ਫਾਦਰ ਡੇ ਅਤੇ ਮਦਰ ਡੇ ਵਾਂਗ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇੰਸ ਨਾਲ

ਜੁੜ ਕੇ ਬੇਬੀ ਡੇ ਤੇ ਵੀ ਕਰੀਏ ਮਾਣ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇੰਸ ਰਾਹੀਂ ਬੇਬੀ ਡੇ ਅਪਣਾਉ ਲੋਕ ਲਹਿਰ

ਦਾ ਹਿਸਾ ਬਣ ਜਾਓ।

January 19, 2014

ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸਜੇ :- ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ-ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੇ ਏਰੀਆ ਸਿੱਖ ਅਲਾਇੰਸ, ਪਾਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ-ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਟਾਇਰਾ ਬਿਊਨਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ-ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਰਾਮ ਗਤੀਆ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਬ) ਵਿਲੋਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੈਨਹੋਜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ, ਝਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵਾਹਲਾ-ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ ਗੁਰੂ ਘਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਦਾਖਾ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇੰਸ, ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ੀਲਡ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸਿਰਜਿਆ
ਇਤਿਹਾਸ, ਮਨਾਇਆ ਪੁੱਤ ਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ‘ਬੇਬੀ ਡੇ’.

19 ਜਨਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ‘ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ’ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ‘ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇੰਸ’, ‘ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ’, ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਪ੍ਰੰਤ ਕੁੱਝ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ‘ਫਲਾਮਿੰਗੋ ਬੈਨਕੁੱਟ ਹਾਲ ਵਲੋਂ’ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਧੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਉਣਾ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲ ਰਹੀ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣਾ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲੋਹੜੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ‘ਬੇਬੀ ਡੇ’ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਉਣਾ ਸੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ‘ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇੰਸ’ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰ:ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਦਾਖਾ) ਵੱਲੋਂ

ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਚ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾ ਕੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਬੀ ਡੇ ਮਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਰਾਹੀਂ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ 'ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬ' ਟੀ.ਵੀ ਚੈਨਲ ਤੇ, ਇਸ ਚੈਨਲ ਦੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਿਊਰੋ ਚੀਫ ਸ੍ਰ: ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੇ, 3 ਘੰਟੇ ਲਾਈਵ ਵਿਖਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਖੱਚੇ ਖੱਚ ਭਰੇ ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਇੱਕਠ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਇੰਜ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅੱਜ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰਤ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ, ਅਲਾਮਤਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਗਿਰਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦਲਿਦਰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾੜਕੇ, ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਉਜੱਲੇ ਭਵਿੱਖ, ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਸਮਝ ਕੇ, ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਲੋਹੜੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਰਤ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਬੇਬੀ ਡੇ ਦੀ 'ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇਸ', ਰਾਹੀਂ ਉੱਠੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਇੱਕ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਾਂਮ ਦੇ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਲਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਘਰ ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲ ਚ ਬੈਠੇ ਸਰੋਤਿਆਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾਨੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੋਸਤ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਸਟ, 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ' ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰ:ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ ਅਤੇ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ: ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਖੂਬੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਉਪ੍ਰੰਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰ:ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ ਨੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੀ ਲਿਖਣ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤੀ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਲੀਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਮਝਦਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਸਮਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ, ਨਿਡਰ, ਨਿਧੱਤਕ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ।

ਉਪ੍ਰੰਤ ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਅੱਜ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵਲੋਂ ਦੇ ਇਸ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜ ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰੇਡਾਂ ਪੁਆਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਸੀਅਤ ਭਰੇ ਕਾਵ ਟੋਟਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਮੰਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਅਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਅਖਤਰ ਨੇ ਲੋਹੜੀ ਦੀ ਅੱਗ ਦੁਆਲੇ, ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਗੀਤ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਗਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਲੋਹੜੀਆਂ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਬੀਬੀਆਂ-ਜਸਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਜਨਾਲਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚੌਹਾਨ, ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਆਦਿ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਲੋਹੜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਫੁੱਲਝੜੀਆਂ ਤੇ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾ ਕੇ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਲੁਤਫ ਲਿਆ। ਅੱਗ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਖੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਤ ਚਿੱਤ ਅਤੇ ਭਖਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਜ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਹੜੀ ਦੀ ਅੱਗ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੂ ਕੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਾਲੇ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀ ਅੱਗ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦੀ ਤਾਂਗ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇ-ਖੌਫ ਹੋ ਕੇ ਡੱਟ ਜਾਣ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕਰਨ, ਹਉਮੈ ਛੱਡ ਕੇ ਹਲੀਮੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਹਤਰੀਨ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ (5 ਲੜਕੇ ਅਤੇ 5 ਲੜਕੀਆਂ) 10 ਬੱਚਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੜੇ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ਖਹਿਰਾ, ਮਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਰਵਨੂਰ ਕੌਰ ਹੋਅਰ, ਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਚਾਨਾ, ਅਮੀਰਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਚਾਨਾ, ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ, ਹਰਸ਼ਾਨ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 60 ਪੇਂਡ ਭਾਰਾ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਅੰਡਾ-ਰਹਿਤ ਕੋਕ ਕੱਟ ਕੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪ੍ਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੇ ਕੇ ਇਜ਼ਤ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਚੀਂਡਸਾ, ਬੀਬੀ ਮਨਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਣਕੂ, ਬੀਬੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚੌਹਾਨ, ਬੀਬੀ ਜਸਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਜਨਾਲਾ, ਬੀਬੀ ਰਾਜੀਤਾ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਕਿਰਨ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਕੋਕ ਨੂੰ ਮੋਮਬਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ੍ਰ:ਪਰਮਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ ਵੱਲੋਂ ਰਲੀਜ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸ੍ਰ:ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਦਾਖਾ) ਵੱਲੋਂ ਲਿੱਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ' ਜਿਸ ਨੂੰ

ਲੜੀਵਾਰ 'ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ' ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੁਫਤ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਸ੍ਰ:ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2010 ਵਿੱਚ ਮਨਾਈ ਗਈ ਧੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਦੀਆਂ ਡੀਵੀਡੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ, 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਡਰਾਅ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਸਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ 20 ਖਾਸ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਉੱਘੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਅਵਾਰਡ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਚ ਜਿੰਦਾ ਦਿਲ 'ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ' ਨੂੰ 'ਕਲਮ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ' ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ੍ਰ:ਪਾਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ-ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਟਾਇਰਾ ਬਿਊਨਾ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਅਤੇ ਸ੍ਰ:ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਬ) ਢਿਲੋਂ-ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸੈਨਹੋਜੇ, ਸ੍ਰ:ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ-ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਸ੍ਰ:ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ (ਬਾਲ ਸਹਿਤ ਕਲਾ, ਰੰਗ ਮੰਚ) ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਚ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਰੂਪਕ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ' ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਚ ਖੇਡ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ, ਸ੍ਰ:ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ-ਚੀਫ ਆਡੀਟਰ 'ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ ਅਖਬਾਰ', ਸ੍ਰ:ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਸ੍ਰ:ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਸ੍ਰ:ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਵਾਰ, ਸ੍ਰ:ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਾਮਿੰਟੋ, ਸ੍ਰ:ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ-ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬ ਟੀਵੀ, ਸ੍ਰ:ਕੇਬੀ ਬਰਾਤਸਟੂਡੀਓ ਕੇ ਸਾਇਨ, ਕਿੰਗ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸੈਕਰਾਮਿੰਟੋ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਸ੍ਰ:ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪੱਲ-ਫੈਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਐਲਸਬਰਾਂਟੋ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮਿੰਟੋ, ਸ੍ਰ:ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ-ਫਰੀਮਾਂਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਸ੍ਰ:ਕਛਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁਗਾ-ਕੈਸ਼ ਫੈਬਰਿਕ, ਸ੍ਰ:ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ -ਰਾਹੀ ਇੰਸੋਰਿਸ, ਸ੍ਰੀ ਪਰਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਿਕਰ ਯੋਗ ਹਨ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਚ, ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ੍ਰ:ਪਾਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਟਾਇਰਾ ਬਿਊਨਾ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਸ੍ਰ:ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ(ਬਾਬ) ਢਿਲੋਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸੈਨਹੋਜੇ, ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦਾਖਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇਸ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਅਖਤਰ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਮੰਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗਾ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੋ: ਰਣਬੀਰ ਕੌਰ, ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ,

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਮਨ ਮੈਂਬਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਮੈਂਬਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਡਾ:ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਬੀਬੀ ਰਮਨੀਤ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ, ਡਾ:ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਵਾਤਾ, ਸ੍ਰ:ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਨੂਰ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮਿੰਟੋ, ਝਿਰਮਿਲ ਸਿੰਘ ਵਾਹਲਾ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਲਸਬਰਾਂਟੋ ਗੁਰੂ ਘਰ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਐਲਸਬਰਾਂਟੋ ਗੁਰੂ ਘਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਧੂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂਥ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਾਮਿੰਟੋ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਬੀਬੀ ਰਣਬੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਕੇਬੀ ਬਰਾਤ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਫਾਦਰ ਡੇ' 'ਮਦਰ ਡੇ' ਵਾਂਗ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਲੋਹੜੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਧੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਕਿਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਪ੍ਰੰਤ ਇੱਕ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਡਾਂਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਨਵੇਕਲਾ ਰੰਗ ਭਰਿਆ ਆਦਿ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਮਾਇਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਵਿਚਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਖਿਮਾ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਚ ਵਖਰੇਵਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲੋਹੜੀ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਮਨਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਏ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੋਚ 'ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਏ ਜਿੱਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨ' ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣ ਸਕੀਏ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਚ 'ਬੇਬੀ ਡੇ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ, 'ਹੰਭਲਾ ਸਾਡਾ-ਸਾਥ ਤੁਹਾਡਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ।

ਨਿਊਜ਼ ਬਿਊਰੋ:-ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਲਾਇਸ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ.

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ:-

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਦਾਖਾ)

ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ-ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ

intsikhss@gmail.com 510-774-5909

ON THE DRAWING BOARD

OPERATION SUNDOWN

The aborted plan to abduct Bhindranwale

February 1984

An SAS officer visits Golden Temple at the request of Indira Gandhi and her adviser

R.N. Kao and draws up a plan to capture Bhindranwale. Spies disguised as pilgrims and journalists infiltrate the temple to get layouts. Models of Guru Nanak Niwas are built at Sarsawa Air Force base for Special Group, a secret RAW unit, to rehearse

Operation Sundown.

April 1984

Fearing civilian casualties, Indira Gandhi kills Sundown. The Army is given green signal for Operation Bluestar.

